

YARGIÇLAR VE SAVCILAR BİRLİĞİ
YARSAV

YARGIDA ÇALIŞMA KOŞULLARI
ANKET ÇALIŞMASI: DANIŞTAY ÖRNEĞİ
(ÖN RAPOR)

Hazırlayan:

M. Önder TEKİN

(YARSAV GENEL SEKRETERİ)

Ankara

Ocak 2010

GİRİŞ

Türkiye’de yargıç ve savcıların örgütlenmesi konusunda bir ilk gerçekleştirilerek dernek statüsündeki YARSAV kurulmuştur. YARSAV, 26.6.2006 tarihinden itibaren yargı bağımsızlığı ile tarafsızlığı ve yargıç güvencesinin ülkemizde koşulsuz yaşama geçirilmesi için birçok girişim ve etkinlikte bulunmuştur. Bu kapsamda, yargı alanında iş yükünün standardizasyonu ile yargı organlarının ve bu organlardaki yargıç ve savcı sayısının buna göre belirlenmesi, yargıç ve savcıların çalışma koşullarının ve meslek mensupları ile emeklilerinin özlük haklarının, mesleğin saygınlığı ile orantılı olarak iyileştirilmesi ilkelerinden hareketle çalışmalar yapılmıştır.

Bunlardan birisi olan yargıda çalışma koşullarının iyileştirilmesine yönelik çalışmanın başlangıcı, adli ve idari yargı teşkilatında her geçen gün artan iş yükü ve hizmet binalarının fiziki yetersizliği konusundaki yoğun yakınmalara ilişkin basın açıklamasıdır. “Yargıç ve Savcıların Çalışma Koşulları Hakkında” 26.11.2007 tarihinde yapılan basın açıklamasında; YARSAV’ın yargıda çalışma koşulları konusunda Türk Tabipler Birliği ile ortak yürüteceği projenin yargıda çalışma koşullarının standartlarını bilimsel verilerle ortaya koyacağı belirtilmiş ve 2008 yılı Bütçe Kanunu’nun TBMM’nin ilgili komisyonunda görüşüldüğü hatırlatılarak; yargıç ve savcı sayısının iş yükü ile orantılı olarak otomatik biçimde artırılması, fiziki mekanların insan ve meslek onuruna uygun hale getirilmesi, yardımcı personel, araç ve gereç eksikliklerinin nitelik ve nicelik olarak giderilmesi gibi yöntemlerle kronikleşmiş sorunlara acil, kalıcı ve kesin çözümler üretilmediği sürece, adalet hizmetlerinde etkinliğin sağlanamayacağı duyurulmuştu.

Bu duyurudan sonra, Yargıçlar ve Savcılar Birliği (YARSAV) Yönetim Kurulu’nun “Çalışma Koşulları ve Risk Analizi” konusunda aldığı karar ile başlayan ve YARSAV ile Türk Tabipler Birliği’nce ortaklaşa yürütülen projeye, olumsuz çalışma koşullarının yargıçların, savcılarının ve diğer tüm yargı çalışanlarının beden ve ruh sağlığı üzerindeki etkileri araştırılmaktadır.

“Çalışma koşulları” konulu araştırmanın birinci sürecinde sorunların genel başlıklar altında toplandığı bir ön rapor hazırlanmıştır. Çeşitli yargı birimlerinden örnekleme yoluyla toplanan bilgi ve öneriler genel çalışmanın hazırlığı amacıyla bu raporda yer almıştır.

YARSAV’ın, çalışma koşullarının yargıçların, savcılarının ve diğer tüm yargı çalışanlarının beden ve ruh sağlığı üzerindeki etkileri konusunda başlattığı çalışma, üyelerimizin yoğun ilgisi ve katkısıyla genişlemiş ve zenginleşmiştir. Böylece, Türk Tabipler Birliği (TTB) ile birlikte fiilen alana inilmeden önce, önemli derecede bilgi birikimi ve kaynak elde edilmiştir. Çalışma koşullarındaki olumsuzlukların

yargı bağımsızlığı ve yargıç güvencesi üzerindeki etkilerinin analiziyle birlikte içinden farklı çalışmaların çıkabileceği bir boyut yakalanmıştır.

Bilgilerin toplanmasında, (i) YARSAV yönetim kurulu üyeleri tarafından ikili görüşmeler yoluyla toplanan bilgiler, (ii) yargıç ve savcılardan doğrudan gelen bilgiler olmak üzere iki yöntem kullanılmıştır. Ön raporda yer alan bilgiler üyelerimize gönderilmiş ve yapılan değerlendirme ve eklemelerle 2008 yılı sonunda bir genel rapor hazırlanmıştır. Üyelerimiz ile birlikte üyemiz olmayan meslektaşlarımızın da katıldığı anket çalışmasının taslağı da bu süreçte ortaya çıkmıştır. Bu ön raporda ise, anket formlarının değerlendirilmesi yer almaktadır. Daha sonra alan çalışmasına (iş ortamının – fiziki ortamın- gözlenmesine) geçilmesi planlanmaktadır. Hemen her süreçte, ortaya çıkan sorunların çözümüne yönelik girişim ve işlemlerin somutlaştırılması için gerekli başvuruların yapılması yolu benimsenmiş ve böylece sürekli yaşayan bir raporlama ve çalışma yöntemi ortaya konmaya çalışılmıştır.

Basit bir işyeri incelemesini aşacağı ortaya çıkan çalışma, ailesel ilişkileri de etkileyen sağlık sorunlarından, sosyolojik ve psikolojik, hatta yargı bağımsızlığı, yargıç ve savcı güvencesine kadar uzanan geniş bir alanı kapsamaktadır. Yargı alanının özelliği, alan genişliğini kendiliğinden ortaya çıkarmaktadır

İşyeri, işin uyuşmazlık ağırlıklı negatif özelliği, sürekli tartışma ve üretme eğilimi, iş yükü ve sağlık sorunları, yargıç ve savcının maddi ve manevi yaşamını etkilemekte, bu etkilemedeki olumsuzluklar da “yargıç ve savcı güvencesi”ne ve “yargı bağımsızlığı”na etkide bulunmaktadır. Olumsuz çalışma koşulları ve iş yükü bir arada değerlendirildiğinde “yemeyen, içmeyen, uyumayan, eğlenmeyen”, bir çeşit biyonik insan tarafından yerine getirilen bir meslekle karşılaşmaktadır. “Yargıçlık bir özveri mesleğidir” argümanının artık tartışılması, özveri sınırlarının nesnel ve belirlenebilir hale getirilmesi gerekmektedir.

“Yargı kararlarıyla konuşur” söylemiyle suskunluğa itilen yargıç ve savcı, çalışma ortamı ve koşulları ile aşırı iş yükü karşısında da aynı suskunluğa mahkum edilmiştir. Tüm olumsuzluklara karşın, yıllık olarak çıkarılan ve bütün kuralları altüst eden karar sayıları, hafta sonu mesaipleri bir sorun olarak değil, insan doğasında var olan yenilenme gereksinimi adeta yok farz edilerek ve övünülerek anlatılabilmektedir. Yargıç ve savcı güvencesinden ve yargı bağımsızlığından söz edilebilmesi için çalışma koşulları ve iş yüküyle ilgili sorunların açıklıkla ve gerçek boyutuyla tartışılması, her tartışmanın da olumlu sonuçlar yaratacak eyleme dönüştürülmesi gerekmektedir.

Bu amaçla, Yargıtay, Danıştay, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Ankara Bölge İdare Mahkemesi ile Ankara ve İzmir Adliyesi’nde görev yapan Üye, Savcı ve Yargıçların iş yükleri ve fiziki

ortam ile birlikte çalışma koşullarına yönelik olarak hazırlanan anket formları Mayıs 2009 ayı sonlarında dağıtılmış ve toplanmıştır. Anketin uygulama alanı Ankara ve İzmir olarak belirlenmiştir.

Bu raporda, Danıştay'da görev yapan Danıştay üyesi, Danıştay savcısı ve Danıştay tetkik hakimlerinin verdiği yanıtlar ve değerlendirilmesi yer almaktadır. Uygulama alanındaki tüm yanıtlar toplanıp değerlendirildiğinde çıkacak sonuçlar genel bir rapor ile ayrıca duyurulacaktır.

Araştırmanın evreninde yer alan Danıştay'da görev yapan üye, yargıç ve savcılara anket formu dağıtılabilmesi için yazılı izin talebine Danıştay Başkanlığı'nca olumlu yanıt verilmesi üzerine 300 anket formu dağıtılmış, yanıtlanarak teslim edilen 145 form değerlendirilmiştir. Ankete katılanların 26'sı Danıştay Daire Başkanı ve Üyesi, 12'si Danıştay Savcısı, 5'i Kıdemli Tetkik Hakimi, 92'si Danıştay Tetkik Hakimi ve 10 kişi de görevini belirtmeyenlerden oluşmaktadır.

Anket formlarında ankete katılanlara toplam 45 soru yöneltilmiştir. Bu sorular; ankete katılanların kimlik tespiti amacıyla sorulan sorular, çalışma koşullarının sağlık açısından taşıdığı riskleri belirlemeye yönelik sorular, çalışma süresinin ve yoğunluğunun belirlenmesi için sorulan sorular, çalışma ortamının fiziki ve diğer yeterlilik veya yetersizliklerinin tespiti için sorulan sorular olarak gruplandırılabilir.

Ankette yer alan "Mesleğinizde yeni yaklaşımlar ve mesleğin gelişimi için öneriler kurumunuzda kabul görüyor mu? Kurumunuzda araştırma planlama birimi kurulmalı mı?" sorusu ile iki hususun yanıtlanması istenildiğinden, verilen yanıtların bazılarında iki yanıt bulunması, bazı yanıtların tek seçenek işaretlenerek verilmiş olması nedeniyle sorunun yargıç ve savcılarının meslekte getirdikleri yeni yaklaşımlar ve mesleğin gelişimi için getirdiği önerilerin kurumda kabul görüp görmediği ve kurumda araştırma planlama birimi kurulup kurulmamasına yönelik eğilimi belirlemeden uzak olduğu, yanıtların sağlıklı değerlendirmeye olanak vermeyeceği görüldüğünden, bu soru iptal edilerek değerlendirme dışı bırakılmıştır.

Bu raporda, ankette yer alan sorular ile sorulara verilen yanıtlar, grafik ve tablolardan yararlanmak suretiyle değerlendirilmiş, bağlantılı sorular ile birlikte sonuçlar açıklanmıştır. Danıştay'da görev yapan yargıç ve savcılarının çalışma koşullarının deyim yerindeyse, "fotoğrafını çeken" bu çalışmanın, meslektaşlarımızın büyük özverileri ile yürütülen yargılama faaliyetinin daha sağlıklı koşullarda yapılabilmesi için gerçekleştirilecek iyileştirme çalışmalarına bir başlangıç olmasını umut ediyoruz.

KATILIMCI PROFİLİ:

a- Cinsiyet

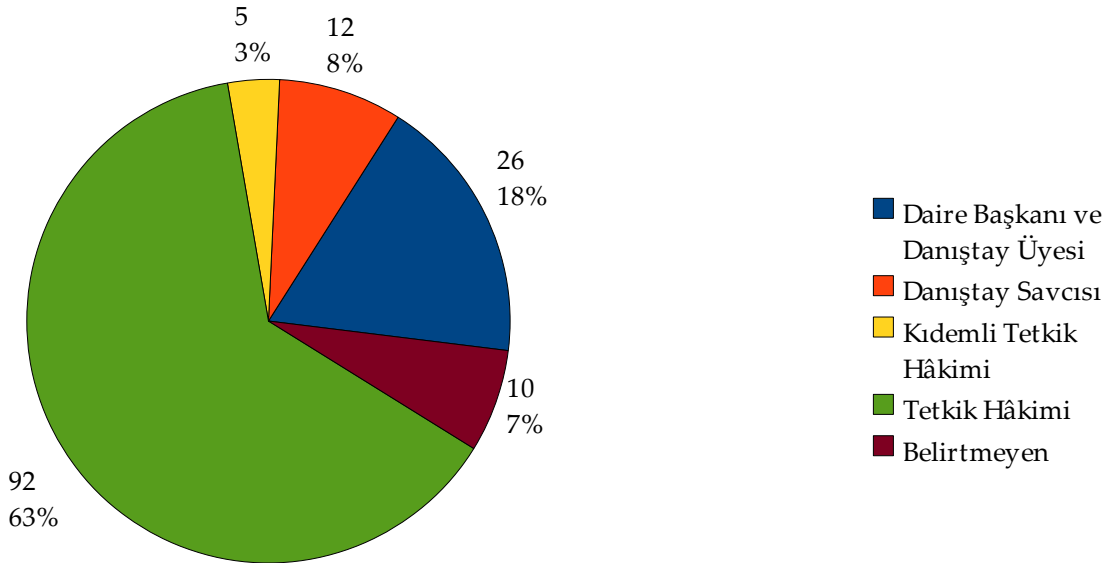
Ankete katılanların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı		
E	75	51,7
K	69	47,6
Belirtmeyen	1	0,69
TOPLAM	145	

Tablo 1'den de görüleceği üzere ankete katılanlar içinde kadın oranı yaklaşık %48, erkek oranı ise yaklaşık %52'dir.

b) Unvan

Unvana Göre Dağılım		
Unvan	Sayı	%
Daire Başkanı ve Danıştay Üyesi	26	17,9
Danıştay Savcısı	12	8,3
Kıdemli Tetkik Hâkimi	5	3,4
Tetkik Hâkimi	92	63,5
Belirtmeyen	10	6,9
TOPLAM	145	

Tablo 2'den de görüldüğü üzere, ankete katılan 145 kişiden 92'si tetkik hakimi, 26'sı Danıştay üyesi, 12'si Danıştay savcısı, 5'i kıdemli tetkik hakimi, 10'u da görevini belirtmeyenlerdir.

c) Yaş Ortalaması

Unvan	Yaş Ortalaması
D. Üyesi (26)	58
D.Savcısı (12)	49
Kd. T.Hâkimi (5)	46
T.Hâkimi (92)	37
Belirtmeyen (10)	42
TOPLAM (145)	42

Anketi yanıtlayan 145 kişinin yaş ortalaması 42' dir. En düşük yaş ortalamasına sahip grup 37 yaş ortalaması ile Tetkik hakimleridir. En yaşlı grup ise, 58 yaş ortalaması ile Danıştay üyeleridir.

d) Eğitim Durumu

Eğitim Durumu				
Unvan	Üniversite	%	Y.Lisans	%
			Doktora	
D. Üyesi (26)	22	85	4	15
D.Savcısı (12)	9	67	3	33
Kd. T.Hâkimi (5)	2	40	3	60
T.Hâkimi (92)	55	60	37	40
Belirtmeyen (10)	6	60	4	40
TOPLAM (145)	94	65	51	35

Tablo 4'de görüldüğü üzere ankete katılan ve Danıştay' da görevli yargıç ve savcılarının yüksek lisans ya da doktora yapma oranı %35'dir.

TABLO 5						
Kurumda asli görevinizden muaf tutulmadan başka bir görev verildiği oluyor mu?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	7	26,9	18	69,2	1	3,9
D.Savcısı (12)	1	8,3	11	91,7		
Kd. T.Hâkimi (5)	1	20	2	40	2	40
T.Hâkimi (92)	16	17,4	70	76,1	6	6,5
Belirtmeyen (10)	1	10	9	90		
TOPLAM (145)	26	17,9	110	75,9	9	6,2

Tablo 5’den de görüleceği üzere, ankete katılanların yaklaşık %18’i asli görevlerinden muaf tutulmadan başka bir görevle görevlendirildiklerini belirtmiştir. Ankete katılan gruplar içinde Danıştay üyeleri yaklaşık %27 ile en yüksek oranda asli görevleri yanında başka görevle görevlendirildiklerini belirtmiştir. Ayrıca hangi görevle görevlendirildiklerini belirtenlerin yanıtlarından verilen görevler şöyle özetlenebilir; diğer kurum personellerine ders verme, çeşitli komisyonlarda raportörlük, bazı seminerlerde Danıştay’ı temsil etme, Türkiye Adalet Akademisi’nde ders verme, Yüksek Seçim Kurulu üyeliği, Disiplin Kurulu üyeliği, Tasnif Kurulu üyeliği, personel eğitimi, çeviri yapmak, dosya tasnifi, vs.

Bu soruya “evet” yanıtını verenlerin oranı (yaklaşık %18) düşük gibi görünse de, anketin oldukça ağır bir iş yükü altında olan Danıştay’da görev yapan üye, savcı ve tetkik hakimlerine uygulandığı göz önüne alındığında, asıl görevden muaf tutulmadan üstlenilecek en basit görevin dahi ağır bir iş yükü altında olan yargıç ve savcılar için oldukça zor olduğu açıktır. Ayrıca ankete katılanlar tarafından asıl görevin yanında üstlenildiği belirtilen görevlerin basit olmayıp önemli ölçüde emek ve zaman gerektiren görevler olduğu da görülmektedir.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin Hukuk Mahkemelerindeki Aşırı İş Yükünü Önleyici ve Azaltıcı Tedbirler Hakkındaki (86) 12 sayılı Tavsiye Kararı’nda yer alan, hakimlere tevdi edilmiş bulunan adli olmayan görevleri artırmak yerine bu görevlerin diğer kişi veya organlara verilmesi suretiyle azaltılmasına yönelik tavsiyesi doğrultusunda yargılama faaliyetine ilişkin olmayan görevlendirmelerin yapılmaması iş yükünü azaltacaktır.

TABLO 6								
Mesleğinizin sağlığınız açısından taşıdığı tehlike düzeyini nasıl ifade edersiniz?								
Cevap:	Hiçbir risk yok		orta düzeyde risk		yüksek düzeyde risk		Yanıtlamayan	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Unvan								
D. Üyesi (26)	5	19,2	11	42,3	9	34,6	1	3,8
D.Savcısı (12)			6	50	5	41,7	1	8,3
Kd. T.Hâkimi (5)			3	60	2	40		
T.Hâkimi (92)	3	3,3	47	51,1	40	43,5	2	2,1
Belirtmeyen (10)	1	10	8	80	1	10		
TOPLAM (145)	9	6,2	75	51,7	57	39,3	4	2,8

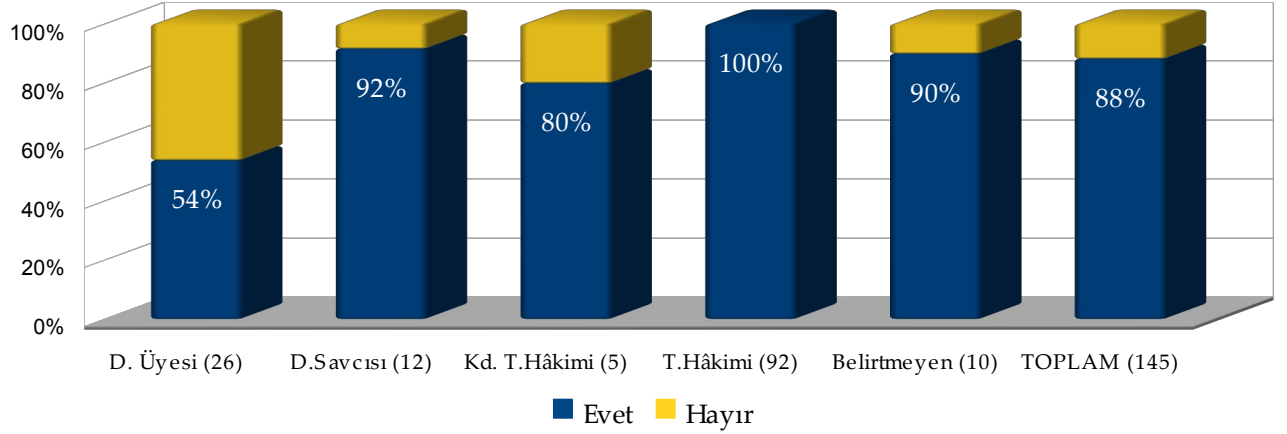
Ankete katılanların yarısından çoğu(yaklaşık %52) mesleklerinin sağlıkları açısından orta düzeyde risk oluşturduğunu düşünmektedir. Yüksek düzeyde risk oluşturduğunu düşünenlerin oranı ise yaklaşık %40'dır. Mesleklerinin sağlıkları açısından yüksek düzeyde risk oluşturduğunu düşünenler arasında, tetkik hakimleri yaklaşık %44 oranı ile en yüksek orana sahiptir. Ankete katılanların %91'i mesleklerinin sağlıkları açısından orta veya yüksek düzeyde risk oluşturduğu fikrindedir. Bu soruyu yanıtlayan 141 kişiden yalnızca 9'u mesleğinin sağlığı açısından hiçbir risk oluşturmadığını düşünmektedir.

Bu oldukça önemli bir sonuçtur. Ankete katılan Danıştay'da görev yapan yargıç ve savcıların %90'dan fazlası mesleklerinin sağlıkları açısından önemli bir tehdit oluşturduğunu düşünmektedir. Bu sorunun bu şekilde cevaplandırılmasında, yargıçlık ve savcılık mesleğinin ülkemizde oldukça ağır bir iş yükü altında ve olumsuz çalışma koşullarında icra ediliyor olmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Sağlıklarının tehdit altında olduğunu düşünen yargıç ve savcıların yargılama faaliyetini ne kadar sağlıklı gerçekleştirebilecekleri ise önemli bir soru olarak karşımıza çıkmaktadır.

TABLO 7

Çalışırken bilgisayar kullanıyor musunuz? Kullanıyorsanız günlük kullanım süreniz:

Cevap:	Evet		Hayır		evet diyenler	1 saat		2 saat		3 saat		4 saat veya daha fazla		yanıtlanmayan	
	Sayı	%	Sayı	%		sayı	%	sayı	%	sayı	%	sayı	%		sayı
D. Üyesi (26)	14	53,8	12	46,2	D. Üyesi (14)	9	64,3	4	28,6					1	7,1
D.Savcısı (12)	11	91,7	1	8,3	D.Savcısı (11)	2	18,2	2	18,2	3	27,3	3	27,3	1	9
Kd. T.Hâkimi (5)	4	80	1	20	Kd. T.Hâkimi (4)			2	50	2	50				
T.Hâkimi (92)	92	100	0		T.Hâkimi (92)	6	6,6	13	14,1	20	21,7	53	57,6		
Belirtmeyen (10)	9	90	1	10	Belirtmeyen (9)			1	11,1	2	22,2	6	66,7		
TOPLAM (145)	128	88,3	17	11,7	Toplam	17	13,3	22	17,2	27	21,1	62	48,4	2	1,56

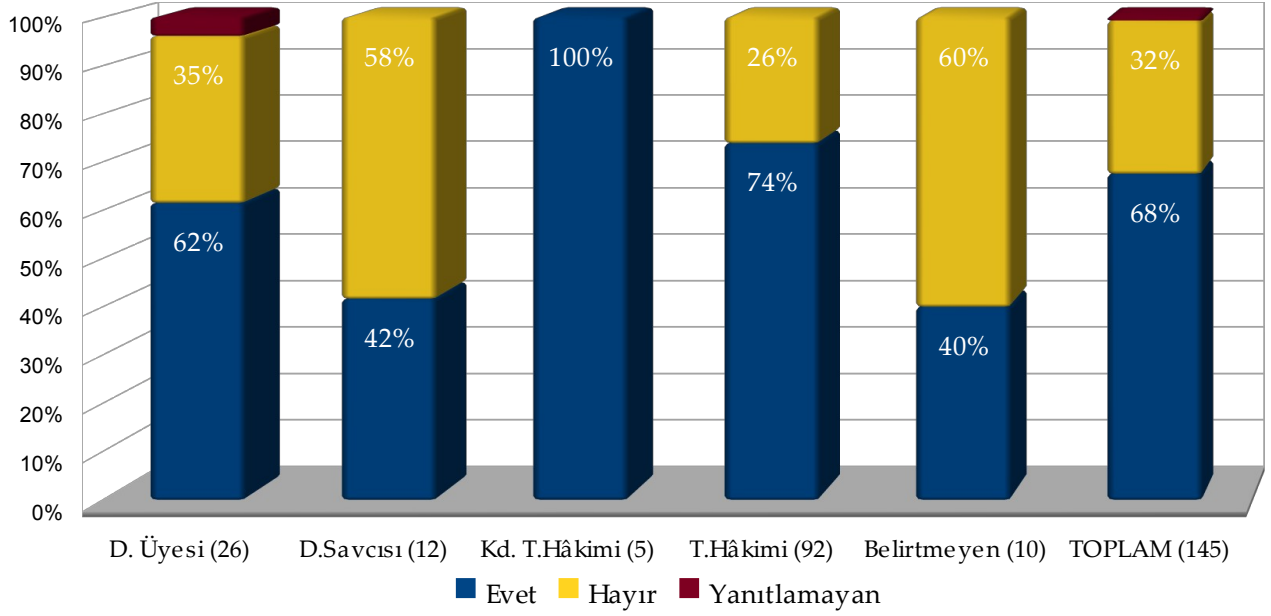

Ankete katılanların yaklaşık %88'i bilgisayar kullanıyor musunuz sorusuna "evet" yanıtı vermiştir. Ankete katılan toplam 145 kişiden bilgisayar kullanmadığını belirten 17 kişinin 12'si Danıştay üyesidir. Danıştay üyelerinin yarısından biraz fazlası bilgisayar kullandığını, belirtmiştir. Danıştay savcılarının yaklaşık %92'si, kıdemli tetkik hakimlerinin de %80'i, tetkik hakimlerinin ise %100'ü bilgisayar kullandığını belirtmiştir.

"Bilgisayar kullanıyor musunuz" sorusuna "evet" cevabı verenlerin %50'ye yakını 4 saat veya daha fazla süreyle bilgisayar kullandıklarını belirtmiştir. Tetkik hakimlerinin yaklaşık %58'i 4 saat veya daha fazla süreyle bilgisayar kullandıklarını belirtmiştir. Tetkik hakimleri dışında 4 saat veya daha fazla bilgisayar kullandığını belirtenler Danıştay savcılarıdır. Danıştay savcılarının ise yaklaşık %30'u 4 saat veya daha fazla süreyle bilgisayar kullandıklarını belirtmiştir. Danıştay üyelerinin yaklaşık %64'ü 1 saat süreyle, yaklaşık %29'u da 2 saat süreyle bilgisayar kullandıklarını belirtmiştir. Danıştay üyelerinden üç saat veya daha fazla süreyle bilgisayar kullandığını belirten bulunmamaktadır.

Ankete katılan grupların bu soruya verdiği cevaplar gerek bilgisayar kullanılıp kullanılmaması, gerekse bilgisayar kullanım süresi bakımından değerlendirildiğinde, tetkik hakimlerinin tamamının bilgisayar kullandığı ve %60'a yakınının da 4 saat veya daha fazla süreyle kullandığı görüldüğünden, Danıştay tetkik hakimlerinin ankete katılan diğer gruplara göre daha fazla bilgisayar kullandıkları ve dolayısıyla bilgisayar kullanımına bağlı risklere daha fazla maruz kaldıkları anlaşılmaktadır.

TABLO 8						
Bu kurumda çalışmaya başladığınızdan beri hiç işinizle ilgili olduğunuzu düşündüğünüz bir hastalık (meslek hastalığı) tanısı aldınız mı? Ya da bir sağlık sorununuz oldu mu?						
Unvan	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	16	61,5	9	34,6	1	3,8
D.Savcısı (12)	5	41,7	7	58,3		
Kd. T.Hâkimi (5)	5	100				
T.Hâkimi (92)	68	74	24	26		
Belirtmeyen (10)	4	40	6	60		
TOPLAM (145)	98	67,6	46	31,7	1	0,7

Ankete katılanların yaklaşık %68'i bu kurumda çalışmaya başladıktan sonra işleriyle ilgili olduğunu düşündükleri hastalık tanısını aldıklarını veya bir sağlık sorunları olduğunu belirtmiştir. Bu oldukça önemli bir sonuçtur. Bu soru 7. soruyla birlikte değerlendirildiğinde, ankete katılanların %91'i mesleklerinin sağlıkları açısından orta veya yüksek düzeyde risk oluşturduğunu düşünmekte; %70'e yakını ise, mesleklerinin neden olduğu sağlık sorunu yaşadığını düşünmektedir.

Danıştay'da çalışan yargıç ve savcıların önemli bir kısmı yaptıkları işin sağlıklarını tehdit ettiğini düşündüğü gibi önemli bir kısmı da yaptıkları işin neden olduğu sağlık sorunları yaşadıklarını düşünmektedir.

Ankete katılan gruplar içinde ise; kıdemli tetkik hakimlerinin tamamı, tetkik hakimlerinin yaklaşık %74'ü, üyelerin yaklaşık %62'si, savcılarının ise yaklaşık %42'si mesleklerinin neden olduğunu düşündükleri bir sağlık sorunu ile karşı karşıya kalmıştır.

Danıştay'da çalışmaya başladıktan sonra görevle ilgili bir hastalık tanısı aldığını ya da bir sağlık sorunu yaşadığını belirtenlerin, yanıtlarından en sık görülen hastalık veya sağlık sorunları sırasıyla şunlardır: bel fitiği ya da bel ağrısı sağlık sorunu yaşayanlar(20 kişi), boyun düzleşmesi, boyun ağrısı yaşadıklarını söyleyenler(18 kişi), görme bozukluğu(14 kişi), strese bağlı hastalıklar(14 kişi), hiper tansiyon(14 kişi), alerji ve cilt problemleri(9 kişi), migren(6 kişi), sırt ağrısı(5 kişi), solunum yolları hastalıkları(5 kişi), ürtiker(4 kişi), vertigo(4 kişi), diyabet(4 kişi), mide hastalıkları(3 kişi), yüksek kolesterol(2 kişi), kireçlenme(2 kişi), gastrit(2 kişi), omurilik düzleşmesi(2 kişi), boyun kireçlenmesi(2 kişi), tiroit sorunu(2 kişi), farenjit(2 kişi), bunların yanında hiperlipidemi, halsizlik, yorgunluk, baş ağrısı, uyku düzensizliği, meniere, periyodik mikrobik rahatsızlık, pulmenar emboli, spastik bağırsak, aritmi, diz rahatsızlığı, guatr, depresyon, kan dolaşımı ve sindirim sistemi bozukluğu, oturarak çalışma nedeniyle kilo fazlalığı, kasık kisti gibi sağlık sorunları da belirtilmiştir.

İşinizin sağlığınızd açısından risk taşıdığını ne zaman farkettiliniz?								
Cevap:	mezuniyet öncesi eğitimim sırasında		çalışmaya başladıktan sonra, bana bu konuda eğitim verildi		çalışmaya başladıktan sonra gözlem ve deneyimlerimle kendim farkettilim		yanıtlamayan	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)					20	77	6	23
D.Savcısı (12)	1	8,3			10	83,3	1	8,3
Kd. T.Hâkimi (5)					5	100		
T.Hâkimi (92)	2	2,2			85	92,4	5	5,4
Belirtmeyen (10)	1	10			8	80	1	10
TOPLAM (145)	4	2,8			128	88,2	13	9

Ankete katılanların yaklaşık %88' i görevlerinin sağlıkları açısından risk taşıdığını çalışmaya başladıktan sonra gözlem ve deneyimleriyle kendilerinin fark ettiklerini ifade etmiştir. Ankete katılanların hiçbiri görevlerinin sağlıkları açısından risk oluşturduğu konusunda kendilerine eğitim verildiğine ilişkin seçeneği işaretlememiştir. Bu soru 7. soru ile birlikte değerlendirildiğinde, ankete katılanların yaklaşık %90'nun mesleklerinin sağlıkları açısından önemli düzeyde bir risk oluşturduğunu, mesleklerini icra ederken kendi tecrübeleriyle fark ettikleri anlaşılmaktadır.

Ankete katılan 145 kişiden hiçbirinin mesleklerinin sağlıkları açısından oluşturduğu risk konusunda eğitim aldım seçeneğini işaretlememiş olması, Danıştay'da bu konuda kurumsal bir bilincin geliştirilmediğini göstermektedir.

TABLO 10						
Çalışma yaşamınızda karşılaştığınız tehlikelere ve bu tehlikelerden korunmayı sağlayan önlemlere yönelik bir hizmetiçi eğitim programına katıldınız mı?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Unvan						
D. Üyesi (26)	2	7,7	23	88,5	1	3,8
D.Savcısı (12)			12	100		
Kd. T.Hâkimi (5)			5	100		
T.Hâkimi (92)			92	100		
Belirtmeyen (10)			10	100		
TOPLAM (145)	2	1,4	142	98	1	0,6

Ankete katılanların %98'i bu soruya hayır yanıtını vermiştir. Danıştay savcısı, kıdemli tetkik hakimi, tetkik hakimleri ve görevini belirtmeyenlerin tamamı soruya hayır yanıtı vermiştir. Danıştay üyelerinden 23'ü hayır, 2'si de evet yanıtı vermiştir. Ankete katılanların Danıştay'da görev yapan yargıç ve savcılar olduğu göz önüne alındığında, Danıştay'da yargıç ve savcılara görevleri nedeniyle ne gibi tehlikelerle karşılaşabilecekleri ve bu tehlikelerden korunmayı sağlayan önlemler konusunda hizmetiçi eğitim verilmediği anlaşılmaktadır. Bu çerçevede bir hizmetiçi eğitimin verilmesi, yargıç ve savcılarının karşılaşabilecekleri tehlikeler konusunda bilinçlenmelerini sağlayabileceği gibi bu bilinçlenme sayesinde tehlikelerle yüz yüze geldiklerinde kendilerini korumak açısından daha donanımlı olabilecekleri düşünülmektedir.

TABLO 11								
Sağlık kurumlarından öncelikli derecede yararlanabiliyor musunuz?								
Cevap:	Evet		Hayır		Bazen		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	20	76,9	6	23,1				
D.Savcısı (12)	2	16,6	8	66,7	2	16,6		
Kd. T.Hâkimi (5)	2	40	3	60				
T.Hâkimi (92)	33	35,8	56	61	1	1,1	2	2,1
Belirtmeyen (10)	5	50	5	50				
TOPLAM (145)	62	42,7	78	53,8	3	2,1	2	1,4

Ankete katılanların yaklaşık %54'ü sağlık kurumlarından öncelikli yararlanabildiklerini belirtmiştir. Danıştay üyelerinin yaklaşık %77'si, savcılarının yaklaşık %17'si, kıdemli tetkik hakimlerinin %40'ı, tetkik hakimlerinin ise yaklaşık %36'sı sağlık kurumlarından öncelikli yararlandığını belirtmiştir. Sağlık kurumlarından öncelikli yararlanabildiğini belirtenler arasında Danıştay üyelerinin oranı diğerlerine göre dikkat çekici derecede yüksektir.

Danıştay'da görev yapan yargıç ve savcılarının oldukça yoğun bir iş yüküyle karşı karşıya oldukları bilinen bir gerçektir. Ankete katılanların 10. soruya verdikleri yanıtlar değerlendirilirken belirtildiği üzere, ankete katılanların %70'e yakını yaptıkları iş nedeniyle sağlık sorunu yaşadıklarını düşünmektedir. Bu da Danıştay'da çalışan yargıç ve savcılarının sağlık sorunları nedeniyle sağlık kurumlarına sık sık ihtiyaç duyacaklarını göstermektedir. Yargıç ve savcılarının sağlık sorunları nedeniyle başvurdukları sağlık kuruluşlarından öncelikli olarak yararlanamamaları, hem Danıştay'daki davaların yargılama süresini uzatacağı gibi hem de sağlık kurumlarında zaman kaybeden yargıç ve savcılarının işyerlerine döndüklerinde buna bağlı olarak streslerinin daha da artmasına neden olacaktır. Bu nedenle Danıştay'da çalışan tüm yargıç ve savcılarının sağlık kurumlarından öncelikli yararlanmasını sağlayacak çalışmalar yapılmalıdır.

TABLO 12								
Bir günde ortalama kaç saat çalışıyorsunuz?								
Cevap:	8 saat		8-10 saat		10-12 saat		12 saatten fazla	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	15	57,7	7	27	3	11,5	1	3,8
D.Savcısı (12)	5	41,7	6	50	1	8,3		
Kd. T.Hâkimi (5)			2	40	3	60		
T.Hâkimi (92)	13	14,1	38	41,3	30	32,6	11	12
Belirtmeyen (10)			8	80	1	10	1	10
TOPLAM (145)	33	22,8	61	42	38	26,2	13	9

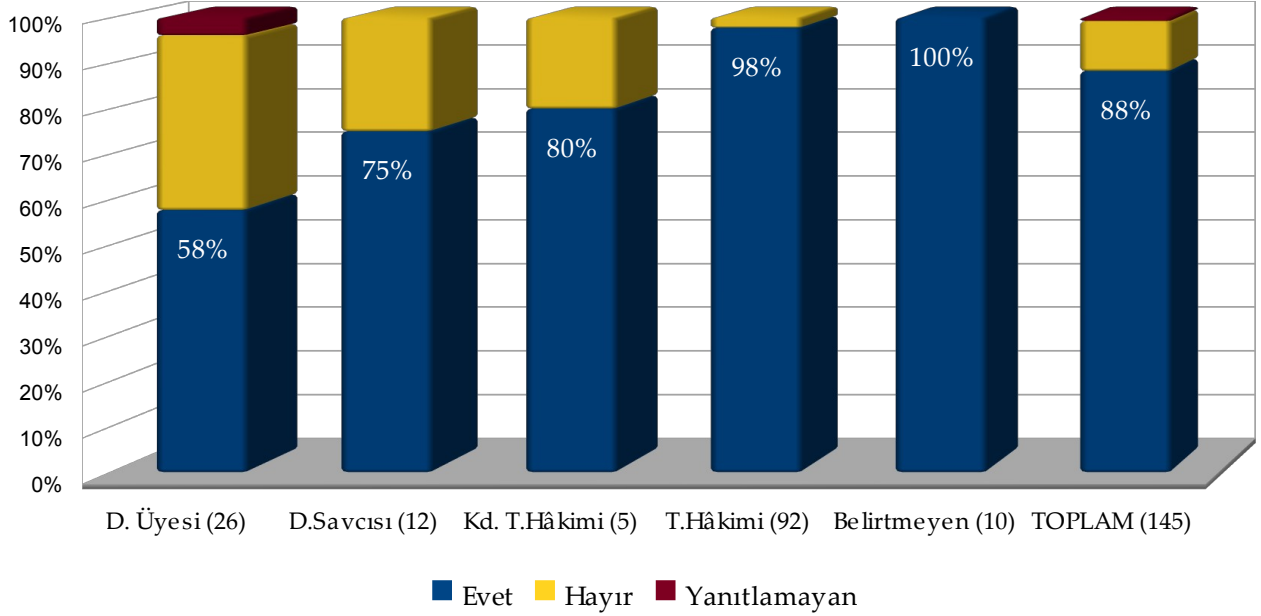
Ankete katılanların %42'si günde 8-10 saat, yaklaşık %26'sı 10-12 saat, yaklaşık %23'ü 8 saat, yaklaşık %10'u ise 12 saatten daha fazla çalıştıklarını belirtmiştir. Danıştay üyelerinin yaklaşık %40'ı, savcılarının yaklaşık %58'i, kıdemli tetkik hakimlerinin %100'ü, tetkik hakimlerinin yaklaşık %86'sı 8 saatten daha fazla çalıştıklarını belirtmiştir. Ankete katılanların yaklaşık %77'si 8 saatten daha fazla çalışmaktadır. Bu sonuç da Danıştay'da çalışan yargıç ve savcılarının oldukça ağır bir iş yüküyle karşı karşıya olduklarını göstermektedir. 8 saatlik günlük çalışma süresi içinde işlerin bitirilememesi ve çalışma süresinin özel hayatın içine uzaması yargıç ve savcılar açısından başta sağlık sorunlarına yol açacağı gibi ailelerine yeterince zaman ayıramamaları nedeniyle psikolojik ve ailesel sorunlara da yol açabilecektir. Ayrıca yargıç ve savcılarının kişisel gelişimlerinin durması nedeniyle yapılan yargılamanın niteliğinde gerileme ve bozulmaya da yol açacağı düşünülmektedir.

Bir diğer önemli noktada günde 12 saatten fazla çalıştıklarını belirten bir Danıştay üyesi, 11 tetkik hakimi, ve görevini belirtmeyen bir kişi olmak üzere toplam 13 kişi bulunmaktadır. Uyku dışında kalan zamanının tamamına yakınına çalışarak geçirmek zorunda bulunan yargıç ve savcılarının, uzun çalışma sürelerinin beden ve ruh sağlığına olan etkilerinin ayrıntılı olarak incelenmesinde yarar bulunmaktadır.

Yargılamanın daha da nitelikli hale gelebilmesi için öncelikle yargıç ve savcılarının dosyaları inceleme, görüşme, kararını yazma çerçevesindeki çalışmalarının 8 saatlik günlük çalışma süresi içinde bitirilebilecek şekilde iş standardizasyonu ve çalışma koşullarının ayarlanması zorunludur.

TABLO13

Haftasonu çalıştığınız oluyor mu? Ayda kaç gün olduğunu belirtiniz.																	
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan		Evet diyenler	1 gün		2 gün		3 gün		4 gün veya daha fazla		belirtmeyen	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Unvan																	
D. Üyesi (26)	15	57,7	10	38,5	1	3,8	D. Üyesi (26)	3	20	6	40	3	20	3	20		
D.Savcısı (12)	9	75	3	25			D.Savcısı (12)	1	11,1	3	33,3			1	11,1	4	44,5
Kd. T.Hâkimi (5)	4	80	1	20			Kd. T.Hâkimi (5)			1	25			3	75		
T.Hâkimi (92)	90	97,8	2	2,2			T.Hâkimi (92)	6	6,7	17	18,9	10	11,1	56	62,2	1	1,1
Belirtmeyen (10)	10	100					Belirtmeyen (10)	3	30	1	10	2	20	3	30	1	10
TOPLAM (145)	128	88,3	16	11	1	0,7	TOPLAM (145)	13	10,1	28	21,9	15	11,7	66	51,6	6	4,7

Ankete katılanların yaklaşık %88'i hafta sonu çalıştıklarını belirtmiştir. Tetkik hakimlerinin tamamına yakını, kıdemli tetkik hakimlerinin %80'i, Danıştay savcılarının %75'i, Danıştay üyelerinin yaklaşık %60'ı hafta sonu çalıştıklarını ifade etmiştir. Görüldüğü üzere Danıştay'da görevli yargıç ve savcılar hafta sonu çalışma oranları da oldukça yüksektir.

Ankete katılanların yaklaşık %56'sı ayda 3-4 gün veya daha fazla hafta sonu çalıştıklarını belirtmiştir. Kıdemli tetkik hâkimlerinin %75'i, tetkik hâkimlerinin yaklaşık %62'si, ayda 4 gün veya daha fazla, Danıştay üyeleri ve savcılarının yaklaşık %49'u ayda 3 gün hafta sonu çalıştıklarını belirtmiştir.

13. soruya verilen yanıtlar değerlendirilirken belirtildiği üzere ankete katılan yargıç ve savcılarının %80'ine yakını 8 saatten daha fazla çalışmaktadır. Hafta sonu çalışma oranı da dikkate alındığında, Danıştay'da görevli yargıç ve savcılarının hayatlarının önemli bir kısmını mesleki çalışmalarının kapladığı, başka alanların açılmasının özel bir özveri gerektirdiği görülmektedir.

TABLO 14						
Hafta içi ve hafta sonu kurumunuzda fazla çalışmanız olağan kabul ediliyor mu?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	21	80,8	2	7,7	3	11,5
D.Savcısı (12)	12	100				
Kd. T.Hâkimi (5)	5	100				
T.Hâkimi (92)	91	99			1	1
Belirtmeyen (10)	9	90	1	10		
TOPLAM (145)	138	95,1	3	2,1	4	2,8

Tablo 14'de de görüldüğü üzere ankete katılan 145 kişiden 138'i, oransal olarak da %95'i hafta içi veya hafta sonu fazla çalışmalarının kurumlarında olağan kabul edildiğini belirtmiştir.

Yargıç ve savcıların sürekli olarak fazla çalışmasıyla işlerin yürümesinin kurumsal olarak olağan görülmesi, normal çalışma koşullarının sağlanması için kurumsal olarak çözüm üretilmemesi sonucunu doğurmaktadır. Yargıç ve savcıların kişisel özverileriyle işlerin yürümesinin kurumca olağan karşılanması, kurumca yargıçlık ve savcılık mesleğinin sadece dosya inceleme, görüşme ve karar yazma olarak tanımlanması anlamına gelmektedir. Oysa kariyer mesleği olan yargıçlık ve savcılıkta nitelik ve verimliliğin artırılabilmesi için kişisel ve mesleki gelişim de oldukça önemlidir. Yargıç ve savcılar mesleki gelişimleri için dil öğrenmek, sempozyumlara katılmak, hukuki yayınları takip etmek gibi uğraşlara da zaman ayırmaları gerekmektedir. Yargıç ve savcılarının mesleki ve kişisel gelişimi her şeyden önce yargıya başvuranların adil yargılanma hakkı ve yargıda niteliğin artırılması açısından gerekli ve önemlidir.

Yargıç ve savcılarının dinlenmeye de ihtiyaçları vardır. Aşırı iş yükünden kaynaklanan fazla çalışma nedeniyle bedensel ve ruhsal dinlenme yönteminin "tek dinlenme" yöntemi olması gerektiğinde kuşku yoktur.

TABLO 15				
İşinizi eve taşıdığınız oluyor mu?				
Cevap:	Evet		Hayır	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	14	53,8	12	46,2
D.Savcısı (12)	11	91,7	1	8,3
Kd. T.Hâkimi (5)	5	100		
T.Hâkimi (92)	86	93,5	6	6,5
Belirtmeyen (10)	10	100		
TOPLAM (145)	126	87	19	13

Ankete katılanların %87'si işlerini eve taşıdıklarını belirtmiştir. Danıştay üyelerinin yaklaşık %46'sı, Danıştay savcılarının %8'i, tetkik hakimlerinin yaklaşık %6'sı bu soruya hayır yanıtı vermiştir. Ankete katılan gruplar içinde kıdemli tetkik hakimleri ve tetkik hakimleri en yüksek oranda işlerini eve taşıyan gruptur. Danıştay üyeleri ise en düşük oranda işlerini eve taşıyan gruptur.

Daha önceki sorulara verilen yanıtlardan da görüldüğü üzere, Danıştay'da görev yapan yargıç ve savcılar çoğunlukla 8 saatten daha fazla çalışmakta, yine çoğunluğu zaman zaman hafta sonu çalışmakta veya işlerini eve taşımaktadır.

TABLO 16						
Ailenize yeterli zaman ayırdığınıza inanıyor musunuz?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	9	34,6	17	65,4		
D.Savcısı (12)	3	25	8	66,7	1	8,3
Kd. T.Hâkimi (5)			5	100		
T.Hâkimi (92)	9	9,8	82	89,1	1	1,1
Belirtmeyen (10)	1	10	9	90		
TOPLAM (145)	22	15,2	121	83,4	2	1,4

"Ailenize yeterli zaman ayırdığınıza inanıyor musunuz?" sorusuna ankete katılanların yaklaşık %83'ü hayır yanıtı vermiştir. Hayır yanıtı verenler içinde %100 ve yaklaşık %90 ile en yüksek oran sırasıyla kıdemli tetkik hakimleri ile tetkik hakimlerine aittir.

Çalışma süresiyle ilgili sorulara verilen yanıtlarla birlikte değerlendirildiğinde, çalışma süresi normalden çok fazla olan yargıç ve savcılarının bu soruya verdikleri yanıt diğerleriyle uyumludur. Hayatlarının önemli bir kısmını mesleki çalışmalara ayıran yargıç ve savcılarının ailelerine ayıracak zamanlarının kalmayacağı açıktır. Yargıç ve savcılarının mesleklerini sağlıklı icra edebilmeleri kuşkusuz aile hayatlarının sağlıklı ve huzurlu olmasıyla da bağlantılıdır. Yargıç ve savcılarının ailelerine zaman ayıramaması ise, aile hayatlarının kalitesinin bozulmasına yol açabilecektir.

Ailenin huzur ve refahını sağlamak için gerekli tedbirlerin alınması yükümlülüğü bulunan Devletin; ağır iş yükü nedeniyle hafta sonunu, akşamlarını dosyalara ayıran yargıç ve savcılarının aile ortamındaki huzurun bozulmaması için gerekli tedbirleri öncelikli olarak alması da gerekmektedir.

TABLO 17										
Bir haftalık süre içerisinde kaç adet dosyayı incelemek ve/veya çözüme kavuşturmak zorundasınız?										
Cevap:	0—10		20—30		20—40		40 dan fazla		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)							26	100		
D.Savcısı (12)			1	8,3	2	16,7	9	75		
Kd. T.Hâkimi (5)							1	20	4	80
T.Hâkimi (92)	13	14,1	50	54,3	16	17,4	10	10,9	3	3,3
Belirtmeyen (10)			3	30	2	20	5	50		
TOPLAM (145)	13	9	54	37,2	20	13,8	51	35,2	7	4,8

Ankete katılan Danıştay üyelerinin tamamı, Danıştay savcılarının %75'i bir haftada inceledikleri ve çözüme kavuşturmak zorunda oldukları dosya sayısının 40'dan fazla olduğunu belirtmiştir. Tetkik hakimlerinin yaklaşık %54'ü bir haftalık sürede 10-20 dosya, yaklaşık %28'i, 20'den daha fazla dosya incelediklerini belirtmiştir. Ankete katılanların yaklaşık %37'si bir haftada 10-20, yaklaşık %49'u 20'den daha fazla, yaklaşık %35'i ise 40'dan fazla dosya incelediklerini ifade etmiştir.

Danıştay'da dosyalar tetkik hakimleri tarafından incelenip beş Danıştay üyesinin oluşturduğu heyete anlatıldığından ve Danıştay üyeleri de bir haftada tetkik hakimlerinin anlattığı sayıda dosyayı karara bağladıklarından inceledikleri dosya sayısının 40'dan fazla olduğunu belirtmişlerdir. Tablo 16'dan tetkik hakimlerinin Danıştay üyeleri ile savcılara göre bir haftalık sürede daha az dosya incelediği görülse de, dosyaları inceleyip karara hazır hale getirerek heyete anlatan ve heyetçe verilen kararı kaleme alan tetkik hakimleri olduğundan, diğerlerinden daha az sayıda dosya incelemeleri yaptıkları işin niteliğinden kaynaklanmaktadır.

Görüldüğü üzere, yüksek oranda 8 saatten fazla çalıştıklarını, zaman zaman hafta sonu ve evde çalıştıklarını belirten Danıştay'da görevli yargıç ve savcılar, bir haftalık sürede incelemeleri gereken dosya sayısı da oldukça fazladır. Bu kadar fazla dosya yükü altında olan yargıç ve savcılar günlük çalışma süreleri içinde bitiremedikleri işleri hafta sonu ve evde çalışarak bitirmeye çalışmakta ve bu insanüstü çalışma sonucunda da sağlık sorunlarıyla karşı karşıya kalmaktadırlar.

TABLO 18						
Kurumunuzda mesleğinize ilişkin özel bilgi ve uzmanlık gerektirmeyen herhangi bir iş yapmanız isteniyor mu?(tebligat, dosya düzenleme vs.)						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)			26	100		
D.Savcısı (12)			12	100		
Kd. T.Hâkimi (5)	2	40	1	20	2	40
T.Hâkimi (92)	23	25	69	75		
Belirtmeyen (10)	1	10	9	90		
TOPLAM (145)	26	17,9	117	80,7	2	1,4

Ankete katılanların yaklaşık %81'i bu soruya hayır yanıtı vermiştir. Evet yanıtı verenler kıdemli tetkik hakimleri ile tetkik hakimleridir. Kıdemli tetkik hakimlerinin %40'ı, tetkik hakimlerinin ise %25'i bu soruya evet yanıtı vermiştir. Oldukça ağır bir iş yükü altında olan Danıştay'da görevli yargıç ve savcıların bu tür işleri de yapmak zorunda olmalarının çalışma koşullarını daha da ağırlaştıracağı açıktır.

TABLO 19										
Çalıştığınız odayı kaç kişiyle paylaşıyorsunuz?										
Cevap:	Paylaşmıyorum		1 kişiyle		2 kişiyle		3 kişiyle		3 ten fazla kişiyle	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	23	88,5	1	3,8					2*	7,7
D.Savcısı (12)			3	25	5	41,7	4	33,3		
Kd. T.Hâkimi (5)	5	100								
T.Hâkimi (92)	6	6,5	31	33,7	29	31,5	12	13	14	15,2
Belirtmeyen (10)	3	30	2	20	3	30	1	10	1	10
TOPLAM (145)	37	25,5	37	25,5	37	25,5	17	11,7	17	11,7

* Daire Başkanı olan iki katılımcı, çalışma odalarını aynı zamanda müzakere odası olarak da kullandıklarından dolayı bu cevabı vermişlerdir.

Yargıçlık ve savcılık mesleği titiz bir çalışmayı gerektiren inceleme, araştırma, kanaat oluşturma, karar verme ve karar yazma ile yürütülen bir meslektir. Bir yargıç ve savcının çalışma odasının yalnız kendisine ait olması yapılan işin niteliğinin gerektirdiği bir zorunluluktur. Fakat Türkiye’de görev yapan yargıç ve savcılar pek çoğu, odalarını bazen bir, bazen daha fazla sayıda meslektaşlarıyla paylaşarak mesleklerini yürütmeye çalıştıkları görülmektedir.

Anketimizde yer alan bu soruyla Danıştay’da görev yapan yargıç ve savcılar odalarını kaç kişiyle paylaştıkları belirlenmeye çalışılmıştır.

Ankete katılanların yaklaşık %75’i odalarını bir veya daha fazla sayıda kişiyle paylaştıklarını belirtmiştir. Odasını kimseyle paylaşmayan 37 kişidir. Bunlardan 23’ü Danıştay üyesi, 5’i kıdemli tetkik hakimi, 6’sı tetkik hakimi, 3’ü ise görevini, belirtmeyendir. Danıştay üyelerinden 2 kişi 3’den fazla seçeneğini işaretlemiş ise de; Tablo 17’deki dipnotta belirtildiği üzere Daire Başkanları odalarını aynı zamanda müzakere odası olarak da kullandıklarından bu seçeneği işaretlemişlerdir. Daire Başkanlarına tahsis edilen odaların, ayrı müzakere odası tahsis edilmemesi nedeniyle müzakere odası olarak da kullanıldığı ve Daire Başkanlarının temsil ve idare görevinin de bulunduğu göz önüne alındığında ayrı bir müzakere oda tahsisinin zorunlu olduğu açıktır. Danıştay savcılarının tamamı odalarını bir ila üç kişiyle paylaşmaktadır. Tetkik hakimlerinin %94’ü odalarını bir veya daha fazla sayıda kişi ile paylaştıklarını, %14’ü ise odalarını üçten fazla kişiyle paylaştıklarını belirtmiştir.

Görüldüğü üzere Danıştay’da çalışan yargıç ve savcılar büyük bir bölümünün yalnız kendilerine ait bir çalışma odası bulunmamaktadır. Oldukça ağır bir iş yükü altında olan yargıç ve savcılar titizlik gerektiren mesleki çalışmalarını iki, üç ve daha fazla sayıda meslektaşlarıyla paylaştıkları çok sayıda dosyanın yığılı olduğu küçük ve havasız odalarda sağlıklı bir biçimde yürütmelerinin olanaklı olmadığı açıktır.

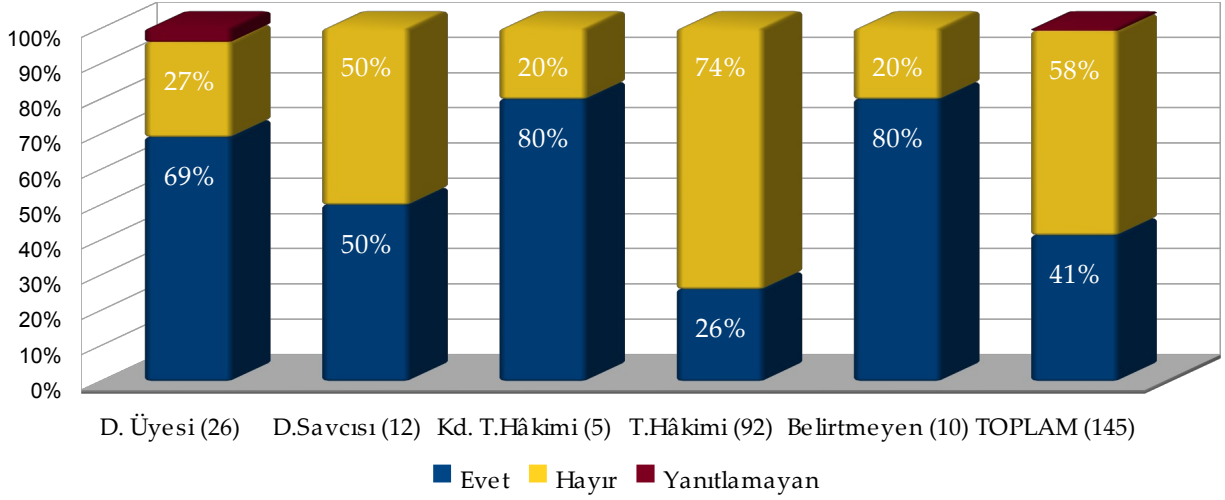
TABLO 20						
Çalışma ortamınız dış etkenlerden (sıcak, soğuk, kreş, okul gürültüsü, toz vb.) yalıtılmış mıdır?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	5	19,2	21	80,8		
D.Savcısı (12)	2	16,7	10	83,3		
Kd. T.Hâkimi (5)	1	20	4	80		
T.Hâkimi (92)	7	7,6	85	92,4		
Belirtmeyen (10)	1	10	9	90		
TOPLAM (145)	16	11	129	89		

Bu soruya ankete katılanların %89'u hayır yanıtını vermiştir. 20. soruda belirttiğimiz üzere titiz bir çalışmayı gerektiren yargılama faaliyetinin yürütüldüğü hizmet binalarının sıcak, soğuk, gürültü, toz gibi çalışma ortamını bozacak dış etkenlerden arındırılmış olmasının gerekliliği de tartışmasıdır. Fakat ankete verilen yanıtlar yüksek bir mahkeme olan Danıştay'da bunun sağlanmadığını açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

TABLO 21						
Dosyalar çalışma alanınızı işgal ediyor mu?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	24	92,3	2	7,7		
D.Savcısı (12)	10	83,3	2	16,7		
Kd. T.Hâkimi (5)	5	100				
T.Hâkimi (92)	88	95,7	4	4,3		
Belirtmeyen (10)	9	90	1	10		
TOPLAM (145)	136	93,8	9	6,2		

Ankete katılanların yaklaşık %94'ü çalışma alanlarının dosyalar tarafından işgal edildiğini belirtmiştir. Yılda yaklaşık 125.000 dosyanın geldiği bilinen Danıştay'da dosyalar mevcut dolaplara sığdırılmadığından yargıç ve savcı odalarında koltuk, sehpa ve masaların üzerine de yayılmakta ve zaten iki ve daha çok sayıda yargıç ve savcı tarafından kullanılan çalışma odalarını hareket edilemez hale getirmektedir. Dışarıdan gelen tozlardan da yalıtılmayan odaların çalışma açısından oldukça havasız ve sağlıksız bir ortama sahip olduğu görülmektedir.

TABLO 22						
Kurumunuzda yeterli düzeyde bilgiye erişim olanağı var mı?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	18	69,2	7	27	1	3,8
D.Savcısı (12)	6	50	6	50		
Kd. T.Hâkimi (5)	4	80	1	20		
T.Hâkimi (92)	24	26,1	68	73,9		
Belirtmeyen (10)	8	80	2	20		
TOPLAM (145)	60	41,3	84	58	1	0,7

Mahkemeye başvurma hakkı kullanılarak açılan davaları çözümlenecek olan yargıç ve savcılarının bilgiye erişimlerinin kolaylığıyla davanın makul bir sürede çözümlenmesi olasılığı doğru orantılıdır. Önlerindeki uyuşmazlığın çözümünde gerekli bütün bilgilere ulaşılabilen yargıç ve savcılarının hakkaniyete uygun bir kanaate sahip olacakları açıktır.

Bu soruya yanıt veren katılımcılardan Danıştay'da yeterli düzeyde bilgiye erişim olanağının olduğunu düşünenler içerisinde en yüksek orana sahip grubu %80 ile kıdemli tetkik hakimleri oluşturmaktadır. Tetkik hakimleri ise %74 gibi bir oranda bu soruya hayır yanıtını vermiştir. Dosyanın incelenmesi, uyuşmazlığın çözümünde gerekli mevzuatın toparlanması ve araştırmanın yapılması gibi tüm hazırlıkları yaparak dosyanın kurula sunumunu yapan tetkik hakimlerinin bu hazırlık sürecinde gerekli olan bilgiye erişimde %74 gibi yüksek bir oranda zorlandıklarını belirtmeleri, tetkik hakimlerinin daha uzun bir süre araştırmaya zaman ayırmasını zorunlu kıldığı gibi, davanın taraflarınca arzu edilen makul sürede yargılanma hakkını da zora sokmaktadır.

Tetkik hakimlerince çözüm için gerekli olan bilgilerin güçlük de olsa derlenip, toparlanması ve Danıştay üyelerince bu bilgilerden de yararlanılarak uyuşmazlık hakkında bir kanaat oluşmasını sağladığından, Danıştay üyelerinin yaklaşık %70'inin bilgiye erişim olanağının yeterli olduğunu belirttikleri düşünülmektedir...

Ankete katılanlardan %58'inin bu soruya "hayır" yanıtı vermeleri Danıştay'da bilgiye erişimin görev yapan tüm yargıç ve savcılar için yeterli düzeyde olmadığını göstermektedir.

TABLO 23						
Kurumunuz mesleki konulardaki yayınlardan indirimli yararlanmanıza olanak tanıyor mu?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	8	30,8	16	61,5	2	7,7
D.Savcısı (12)	3	25	9	75		
Kd. T.Hâkimi (5)			5	100		
T.Hâkimi (92)	18	19,6	70	76,1	4	4,3
Belirtmeyen (10)	3	30	7	70		
TOPLAM (145)	32	22,1	107	73,8	6	4,1

Kurumun mesleki konulardaki yayınlardan indirimli yararlanma olanağı tanıyıp tanımadığının belirlenmesi için sorulan soruya verilen yanıtlarda iki farklı seçeneğin işaretlenmiş olması, mesleki konulardaki yayınlardan indirimli yararlanma olanağının birçok kişi tarafından bilinmediğini göstermektedir.

Eğer Danıştay tarafından böyle bir olanak sağlanmasaydı hiç kimsenin “evet” yanıtı veremeyeceği göz önüne alındığında, evet yanıtıyla birlikte hayır yanıtı da verilmesi çelişkili bir durumu ortaya çıkarmaktadır.

TABLO 24						
Kurumunuzda güvenlik önlemleri yeterli mi?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	15	57,8	10	38,4	1	3,8
D.Savcısı (12)	6	50	6	50		
Kd. T.Hâkimi (5)	2	40	2	40	1	20
T.Hâkimi (92)	38	41,3	52	56,5	2	2,2
Belirtmeyen (10)	7	70	3	30		
TOPLAM (145)	68	47	73	50,3	4	2,7

Ankete katılanların yarısından fazlası (%50,3) kurumda güvenlik önlemlerinin yeterli olmadığını düşünmektedir. Tetkik hakimleri yaklaşık %57 ile güvenlik önlemlerinin yetersiz olduğunu düşünenler içerisinde en yüksek grubu oluşturmaktadır. Kurumdaki güvenlik önlemlerinin yeterli olduğunu düşünenler arasında %58 ile en yüksek orana Danıştay üyeleri sahiptir.

Anket formlarının 2009 yılı Mayıs ayı sonlarında yanıtlanmış olduğu düşünüldüğünde, 2006 yılında silahlı saldırıya uğrayan Danıştay'da görev yapan savcı ve yargıçların artırılan güvenlik önlemlerine rağmen kendilerini yeterince güvende hissetmedikleri anlaşılmaktadır.

TABLO 25						
Kurumunuzda temizlik hizmetleri yeterli mi?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	8	30,8	18	69,2		
D.Savcısı (12)	4	33,3	8	66,7		
Kd. T.Hâkimi (5)	1	20	3	60	1	20
T.Hâkimi (92)	19	20,6	72	78,3	1	0,7
Belirtmeyen (10)	5	50	5	50		
TOPLAM (145)	37	25,5	106	73,1	2	1,4

Ankete katılan her dört kişiden sadece birisi Danıştay'da temizlik hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünmektedir. Bu soru temizlik hizmetlerinin alanlar itibariyle yeterliliğini ortaya koyacak şekilde ayrıntılı olarak sorulmadığından, temizliğin yeterince yapılmadığı alanların tespiti yapılamamaktadır.

Sağlıklı, temiz bir çalışma ortamında yargılama faaliyetini sürdürmeleri gereken yargıç ve savcıların %73 gibi yüksek bir oranda temiz olmayan bir ortamda görev yapmak zorunda olmaları yargılama faaliyetinin sağlığını da olumsuz etkileyecektir.

TABLO 26						
Otopark, çalışan kişi ve araç sayısına oranla yeterli mi?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)			26	100		
D.Savcısı (12)			12	100		
Kd. T.Hâkimi (5)			5	100		
T.Hâkimi (92)			91	98,9	1	1,1
Belirtmeyen (10)			10	100		
TOPLAM (145)			144	99,3	1	0,7

Ankete katılanların 144'ü soruya hayır yanıtını vermiştir. Bir kişi ise yanıtlanmamıştır. Ankete katılanlardan hiçbirisi otoparkın yeterli olduğunu söylememiştir. Anketi yanıtlayan Danıştay üyesi, Danıştay savcısı ve Danıştay tetkik hakimlerinin tamamı otoparkın yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Bu konunun acil çözüm gerektirdiği anlaşılmaktadır.

TABLO 27						
Lojman ve servisten yararlanıyor musunuz?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	23	88,5	3	11,5		
D.Savcısı (12)	7	58,3	5	41,7		
Kd. T.Hâkimi (5)	4	80	1	20		
T.Hâkimi (92)	59	64,1	32	34,8	1	1,1
Belirtmeyen (10)	7	70	3	30		
TOPLAM (145)	100	69	44	30,3	1	0,7

Lojman ve servisten yararlandığını belirtenlerin oranı %69'dur. Danıştay üyeleri bu soruya yaklaşık % 89 oranında evet yanıtı vermiştir. Evet yanıtını en az işaretleyenler %58 oranıyla Danıştay savcılarıdır. Genel toplam içerisinde lojman ve servisten yararlanmadığını söyleyenlerin oranı anketi yanıtlayanların yaklaşık %30'udur. Lojman ve servisten yararlanmaya ilişkin mevcut durumun tek bir soru ile belirlenmeye çalışılmış olması nedeniyle tek başına lojman ya da servisten yararlanmama oranının %30'dan yüksek olacağını ortaya koymaktadır.

Danıştay ve Adalet Bakanlığı'nca yapılan tahsislere rağmen yargıç ve savcıların %30'a ulaşan bir oranda hala lojmandan yararlanamamaları, lojmandan yararlananlar ile yararlanamayanlar arasında ve bununla bağlantılı olarak servisten yararlanma konusunda da bir eşitsizliğe yol açmaktadır.

TABLO 28						
Kurumunuzca servisten yararlanmayanlar için ulaşma ek bir katkı sağlanıyor mu?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	1	3,8	23	88,4	2	78
D.Savcısı (12)			12	100		
Kd. T.Hâkimi (5)			5	100		
T.Hâkimi (92)	1	1,1	89	96,7	2	2,2
Belirtmeyen (10)			9	90	1	10
TOPLAM (145)	2	1,4	138	95,2	5	3,4

Anketi yanıtlayanlardan 138 kişi servisten yararlanamayanlara ek bir katkı sağlanmadığını belirtmiştir. Ankete katılanlardan sadece iki kişinin bu soruya evet yanıtını vermeleri ilginçtir. Servisten yararlanamayanlara ulaşma ne gibi bir ek katkı sağlandığı sorulmadığından, ek katkının ne olduğu ve neden sadece iki kişinin yararlandığını belirtmeleri anlaşılabilir değildir. Soruyu yanıtlamayanlar değerlendirme dışında bırakıldığında, %99'a yakın bir oranda ulaşma ek bir katkı sağlanmadığının belirtilmiş olması aslında ulaşma ek bir katkı sağlanmadığını göstermektedir. Servisten yararlanamayan yargıç ve savcıların ulaşım sorununa katkı sağlanmasının servisten yararlananlar yararlanamayanlar arasında eşitliğin sağlanması açısından uygun olacağı düşünülmektedir.

Kurumda bulunan sosyal tesisler ile destek birimlerinin işaretlenmesinin istenildiği soruya verilen yanıtlar; Danıştay'da görev yapan yargıç ve savcılarının tamamı için aynıdır. Anket, Danıştay dışında, Yargıtay, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Ankara Adliyesi, Ankara Bölge İdare Mahkemesi ve İzmir'de görev yapan yargıç ve savcılara uygulandığından, her kurum itibariyle farklı sosyal tesis ve destek birimlerinin belirlenmesi amacıyla bu soru yer almaktadır.

Verilen yanıtlardan Danıştay'da çalışanların yararlandığı sosyal tesis ve destek birimleri şunlardır: Tatil kampı, yemekhane, berber, postane ve kafeterya.

TABLO 29						
Kurumunuzda bulunan sosyal tesisler ve destek birimlerinden eşit olanaklarla yararlanabiliyor musunuz?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	24	92,3	2	7,7		
D.Savcısı (12)	8	66,7	4	33,7		
Kd. T.Hâkimi (5)	2	40	3	60		
T.Hâkimi (92)	61	66,3	29	31,5	2	2,2
Belirtmeyen (10)	8	80	2	20		
TOPLAM (145)	103	71	40	27,6	2	1,4

Ankete katılanların %71'i kurumlarında bulunan sosyal tesisler ve destek birimlerinden eşit olanaklarla yararlanabildiklerini belirtmiştir. En yüksek oranda evet yanıtı verenler yaklaşık %92 ile Danıştay üyeleridir. En düşük oranda (%40) evet yanıtı verenlerse kıdemli tetkik hakimleridir. Sosyal tesisler ve destek birimlerinden eşit olanaklarda yararlanmadığını düşünenler arasında %34 ile Danıştay savcıları en yüksek orana sahiptir.

Sosyal tesisler ve destek birimlerinden eşit olanaklarla yararlanamamanın nedenleri ve eşit olanaklarla yararlanmayı sağlayacak hangi düzenlemelerin yapılması gerektiği her sosyal tesis ve destek birimi itibariyle belirlenerek gerekli düzenlemelerin yapılması durumunda eşitlik ilkesi sosyal tesisler ve destek birimlerinden yararlanma açısından yaşama geçirilecektir.

TABLO 30						
Görev yaptığınız alanda yeteli sayıda yardımcı personel var mı?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	12	46,2	13	50	1	3,8
D.Savcısı (12)	2	16,7	10	83,3		
Kd. T.Hâkimi (5)	1	20	4	80		
T.Hâkimi (92)	23	25	68	74	1	1
Belirtmeyen (10)	4	40	6	60		
TOPLAM (145)	42	29	101	69,7	2	1,3

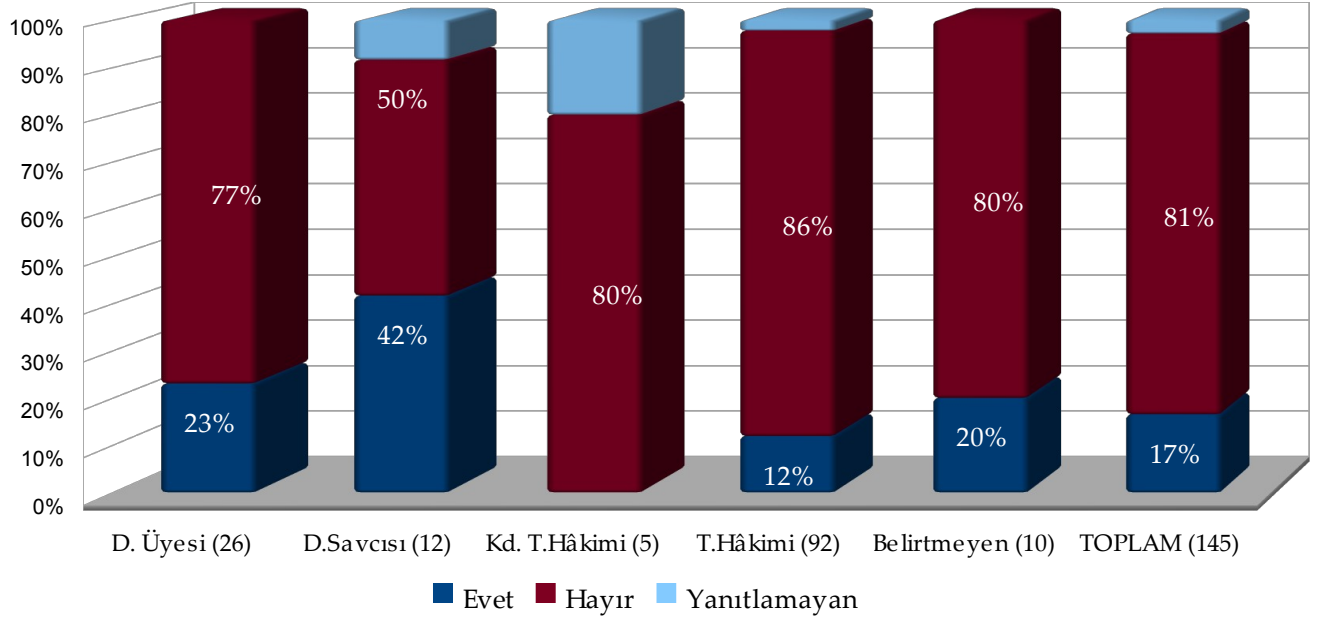
Ankete katılan Danıştay savcılarının yaklaşık %84'ü görev yaptıkları katta yeterli sayıda yardımcı personel olmadığını belirtmiştir. Bu soruyu yanıtlayanların sadece %29'u yeterli sayıda yardımcı personel olduğunu belirtmiştir. Yeterli sayıda yardımcı hizmetli bulunmaması, çok sayıda dosyanın müzakere ve karar yazımı için sık sık yargıç ve savcı odalarından gönderilmek zorunda olması nedeniyle dosyaların taşınmasında sorun yaratacağı ve bu işi de fiilen yargıç ve savcıların üstlenmesine neden olacağı gibi; oda temizliği ve diğer hizmetlerde yeterli düzeyde sağlanamayacaktır. Bu soru ile 26. soru birlikte değerlendirildiğinde, kurumdaki temizlik hizmetlerinin yeterli olmamasının bir nedeninin de, Danıştay'da bu hizmeti sağlayacak yeterli sayıda yardımcı personel bulunmaması olduğu anlaşılmaktadır.

TABLO 31						
Kurumunuz mesleki araştırma ve akademik çalışmalarını özendiriyor, olanaklar sunuyor mu?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	7	27	18	69,2	1	3,8
D.Savcısı (12)	3	25	9	75		
Kd. T.Hâkimi (5)	1	20	3	60	1	20
T.Hâkimi (92)	21	22,8	69	75	2	2,2
Belirtmeyen (10)	5	50	5	50		
TOPLAM (145)	37	25,5	104	71,7	4	2,8

Bu soruya yaklaşık %26 evet, yaklaşık %72 oranında hayır yanıtı verilmiştir. Danıştay savcıları ve hakimleri tarafından verilen hayır yanıtı oranı %75'dir. Görevlere göre verilen yanıtların birbirine yakın olması da mesleki araştırma ve akademik çalışmalara özendirilme ve olanak sunumunun bütün görevler için yeterli düzeyde olmadığını göstermektedir.

Danıştay üyesi ve savcılara göre daha genç yaş ortalamasına sahip olan tetkik hakimlerinin %75 gibi bir oranda mesleki araştırma ve akademik çalışmalara yeterince özendirilmemesi mesleki gelişimden o oranda uzaklaşması anlamına gelmektedir.

TABLO 32						
Terfi sisteminde kullanılan ölçütleri yeterli ve objektif buluyor musunuz?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	6	23	20	77		
D.Savcısı (12)	5	41,7	6	50	1	8,3
Kd. T.Hâkimi (5)			4	80	1	20
T.Hâkimi (92)	11	12	79	86	2	2
Belirtmeyen (10)	2	20	8	80		
TOPLAM (145)	24	16,5	117	80,7	4	2,8

Ankete katılanların sadece %16,5'i terfi sisteminde kullanılan ölçütleri yeterli ve objektif bulmaktadır. Soruyu yanıtlayan yargıç ve savcılarının yaklaşık %83'ü terfide baz alınan ölçütlerin yetersiz ve sübjektif olduğunu düşünmektedir. Bu oran tetkik hakimlerinde %90'a yaklaşmaktadır. Mesleğin ilk yıllarında olan ve ileride terfi ederek belli görevlerde bulunacak olan tetkik hakimlerinin %86'sının bu görevler için kullanılan ölçütlerin yeterli ve objektif olmadığını düşünmeleri; terfide esas alınan ölçütlerin gözden geçirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

TABLO 33						
Yabancı literatür ve yargı sistemlerini izleyebilecek düzeyde yabancı dil biliyor musunuz?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	3	11,5	23	88,5		
D.Savcısı (12)			12	100		
Kd. T.Hâkimi (5)			5	100		
T.Hâkimi (92)	16	17,4	76	82,5		
Belirtmeyen (10)	2	20	8	80		
TOPLAM (145)	21	14,5	124	85,5		

Yargılama faaliyetinde niteliği artırabilmek için yabancı literatür ve yargılama sistemlerinin yargıç ve savcılar tarafından izlenmesinin önemi ortadadır. Bu nedenle ankete katılan yargıç ve savcılara yabancı literatür ve yargılama sistemlerini izleyebilecek düzeyde yabancı dil bilip bilmedikleri sorulmuş ve ankete katılanların yaklaşık %86'sı bu soruya hayır yanıtı vermiştir. 16 tetkik hakimi, 3 Danıştay üyesi ile görevini belirtmeyen 2 kişi bu soruya evet yanıtı vermiştir.

Görüldüğü üzere Danıştay'da görev yapan yargıç ve savcılarının önemli bir kısmı mesleklerine katkı sağlayabilecek düzeyde yabancı dil bilmemektedir. Yargıç ve savcılarının yabancı dil bilmemesinde Türkiye'deki ilk ve orta dereceli eğitim ile yüksek öğretim düzeyinde yeterli düzeyde yabancı dil eğitimi verilmemesi etkili olduğu gibi yargıç ve savcı adaylığı döneminde de yabancı dil öğrenilmesi için olanak tanınmaması da etkili olmaktadır. Yargıçlık ve savcılık mesleğine atandıktan sonra yabancı dil öğrenme konusunda bazı olanaklar sağlansa da bunlar oldukça yetersizdir. Bu olanaktan çok az sayıda kişi yararlanabilmekte ve ayrıca dil öğrenmede oldukça önemli olan yurt dışı eğitimi olanağı da çok az sayıda yargıç ve savcıya sağlanabilmektedir. Ayrıca Adalet Bakanlığı tarafından organize edilen yurt dışı eğitim olanaklarından yararlandırılmanın objektif olarak yapıldığı konusunda da yaygın bir kuşku vardır.

Yargıç ve savcılara öncelikle adaylık döneminde muhakkak yabancı dil öğrenme olanağı sağlanmalıdır. Görevde olan yargıç ve savcılara da yurt dışına giderek dil öğrenme de dahil olmak üzere gerekli olanaklar tanınmalıdır. Anket çalışmasının yapıldığı Danıştay açısından tabloya bakıldığında ise, içtihatlarıyla idari yargıya yön veren Danıştay'da bu kadar az sayıda yargıç ve savcının yeterli düzeyde yabancı dil bilgisine sahip olmasının yargılamanın niteliğinin artırılması açısından olumsuz bir tablo yarattığı açıktır.

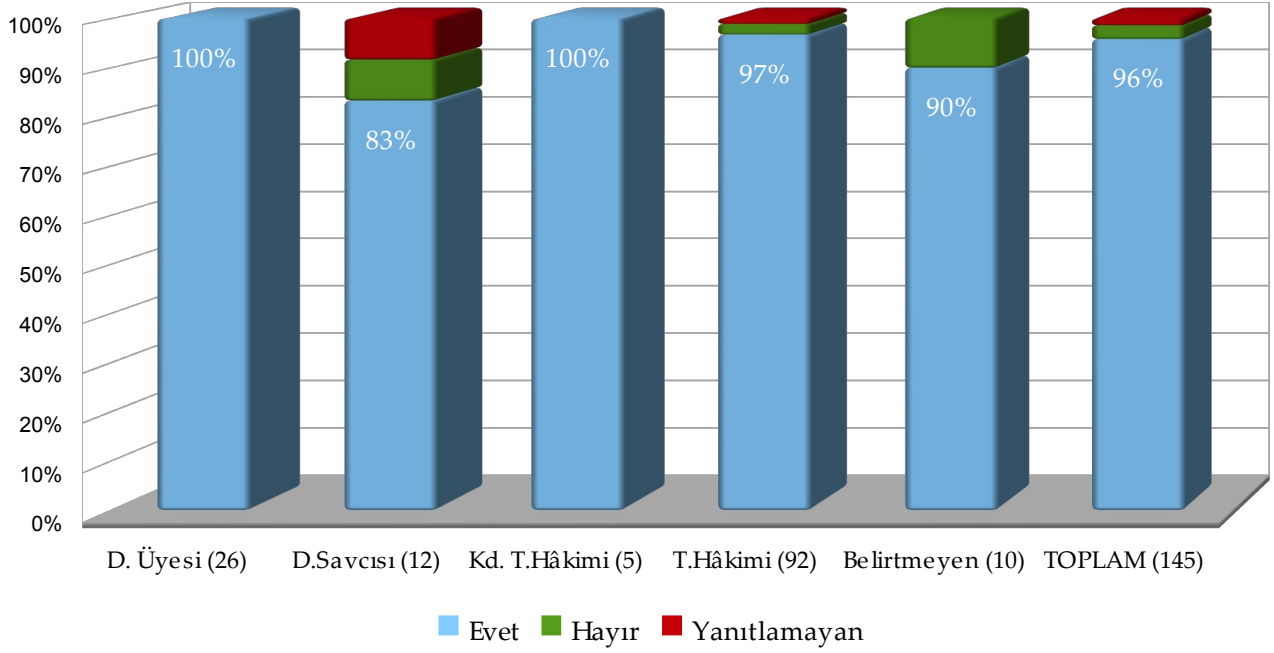
TABLO 34						
Kurumunuzca eğitim amacıyla yurtdışına gönderildiniz mi?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	6	23	20	77		
D.Savcısı (12)	1	8,3	11	91,7		
Kd. T.Hâkimi (5)			4	80	1	20
T.Hâkimi (92)	12	13	80	87		
Belirtmeyen (10)			10	100		
TOPLAM (145)	19	13,1	125	86,2	1	0,7

Ankete katılan yargıç ve savcılarının yalnızca yaklaşık %13'ü eğitim amacıyla yurt dışına gönderildiklerini belirtmiştir. Danıştay üyelerinin %23'ü, Danıştay savcılarının yaklaşık %8'i, tetkik hakimlerinin %13'ü yurt dışı eğitimine gönderildiklerini ifade etmiştir.

Görüldüğü üzere ankete katılanların bu soruya verdikleri cevaba göre, Danıştay'da görev yapan yargıç ve savcılarının oldukça az bir bölümüne kurumlarınca yurt dışı eğitim olanağı sağlanabilmiştir. "Yabancı dil biliyor musunuz?" sorusuna toplam 21 kişi, bu soruya ise 19 kişi evet yanıtı vermiştir. Yurt dışı eğitim olanağı sağlanmasıyla yabancı dil bilme arasında bir paralellik vardır. Ya yabancı dil bilenler yurt dışı eğitim olanağından yararlandırılmakta, ya da yurt dışı eğitim olanağı sağlananlar yabancı dil öğrenme olanağına da sahip olmaktadır. Bu da hiç yabancı dil bilmeyenler aleyhine bir kısır döngüye yol açmaktadır.

Yargıç ve savcılarının gerek kişisel gerekse mesleki gelişimlerinde yurt dışı eğitimin önemi yadsınamaz. Bu çerçevede de daha fazla sayıda meslek mensubuna yurt dışı eğitim olanağı sağlanması gerekmektedir. Elbette yurt dışı eğitim olanaklarının objektif ölçütlerle sağlanması da önemlidir.

TABLO 35						
Mesleki dayanışmanın geliştirilmesinin, çalışma koşullarınıza katkı sağlayacağını düşünüyor musunuz?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	26	100				
D.Savcısı (12)	10	83,3	1	8,3	1	8,3
Kd. T.Hâkimi (5)	5	100				
T.Hâkimi (92)	89	96,7	2	2,2	1	1,1
Belirtmeyen (10)	9	90	1	10		
TOPLAM (145)	139	95,9	4	2,7	2	1,4

Tablodan da görüleceği üzere ankete katılanların yaklaşık %96'sı mesleki dayanışmanın geliştirilmesinin çalışma koşullarına katkı sağlayacağını düşünmektedir. Ankete katılan sadece 4 kişi bu soruya hayır yanıtı vermiştir.

Mesleki dayanışmanın geliştirilmesinde örgütlenmenin, sorunların çözümünde odak oluşturacak bir meslek örgütünün önemi büyüktür. Ankete katılanların önemli bir kısmının mesleki dayanışmanın çalışma koşullarının iyileştirilmesine katkı sağlayacağını düşünmesi önemli bir sonuçtur. Ankete katılan 145 kişiden 107'si yani yaklaşık %74'ü anketin uygulandığı tarihte Türkiye'de kurulu olan tek yargıç ve savcı örgütü olan YARSAV'a üye olmadıkları halde mesleki dayanışmaya %96 gibi yüksek bir oranda olumlu yaklaşım göstermeleri ayrı bir araştırmanın konusu da olabilir. Danıştay üyeleri ve kıdemli tetkik hakimlerinin %100'ü mesleki dayanışmanın gerekliliği yönünde görüş belirtmişler, soruya yanıt veren Danıştay savcılarında bir kişi, tetkik hakimlerinden de 2 kişi dışında herkes mesleki dayanışmadan yana tutum sergilemiştir.

TABLO 36				
Kurumunuzdaki mevcut yapılanma (takrir ortamı, kalem denetimi vs.) iş stresinizi ne şekilde etkiliyor? Örnek veriniz.				
Cevap:	Yanıtlamayan		Yanıtlayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	17	65,5	9	34,5
D.Savcısı (12)	9	75	3	25
Kd. T.Hâkimi (5)	3	60	2	40
T.Hâkimi (92)	55	59,8	37	40,2
Belirtmeyen (10)	10	100		
TOPLAM (145)	94	64,9	51	35,1

“Kurumunuzdaki mevcut yapılanma iş stresinizi nasıl etkiliyor?” sorusuna ankete katılan 89 kişi yanıt vermemiştir. Danıştay üyelerinden 9 kişi bu soruya yanıt vermiş olup, verilen yanıtlar şöyle özetlenebilir: Daire başkanı olunması nedeniyle her kademedeki bulunan personel ile çalışmanın yarattığı stres, gürültülü bir ortamda görev yapılması, kalem denetiminin yetersiz olması, çok önemli konuların 3-5 dakikada karara bağlanmasının zorluğu, odaların yetersizliği, nitelikli eleman yokluğu, fiziki ortamın yetersizliği, kalem personelinin ve tetkik hakimlerinin nitelikli seçilememesi nedeniyle yaşanan sıkıntılar, dosya sayısının çokluğu nedeniyle her dosyaya gereken sürenin ayrılamaması iş stresini artıran nedenler olarak belirtilmiştir.

Danıştay savcılarında bu soruyu sadece 3 kişi yanıtlamıştır. Bu yanıtlarda da; fiziki koşulların yetersiz olması, çalışma ortamının yoğun şekilde dosyalarla kaplı olması, sürekli dosya sirkülasyonunun tozlu bir ortam ve gerginlik yaratması, gürültülü ve gayri sıhhi bir ortamda çalışıyor olunması iş stresini artıran nedenler olarak belirtilmiştir.

Kıdemli tetkik hakimlerinden 2 kişi bu soruyu yanıtlamıştır. Yanıtlayanlar; mevcut yapılanmanın oldukça olumsuz etkilediğini, sürekli bölünerek ve gürültülü bir ortamda çalışılmasının, haklı olunan konularda bile kendilerini savunmak zorunda kalmalarının iş stresini artırdığını belirtmiştir.

Ankete katılan 92 tetkik hakiminden 37'si bu soruya yanıt vermiştir. Verilen yanıtlarda; dosyanın kalemde kaybolmasının yanlış yere gönderilmesinin sorumlusu olarak görülme, dosya postaya verinceye kadar sorumluluğun taşınması, her hafta sınava hazırlanırken dosya hazırlanması, hata yapma ya da bir şey atlama olasılığının yarattığı stres, bir işin yapılması için gereken süreden daha önce o işin bitirme beklentisinin yarattığı stres, dosya sayısının fazlalığı, iş dağıtımının adil olmaması, yargıca yardımcı olacak hukuk fakültesi mezunu personel çalıştırılmaması, dosyalarda kısa tel kullanılmasının dosyayı düzenlemede ve dolayısıyla da okumada yarattığı sıkıntı, dosyaların yırtık, düzensiz ve dağınık olması, çalışma binası ve odaların yetersizliği, bilgiye zamanında erişememe nedeniyle yaşanan huzursuzluk, ast- üst ilişkisinin keskinliği nedeniyle değersizlik hissi

yaşama, kalem personelinin amiri olunmaması nedeniyle iş yaptırılmada yaşanan zorluklar, detayda boğulma, işin fazlalığına karşılık yetersiz sayıda personel çalıştırma, donanım eksikliği, görev dağılımındaki belirsizlik, dosyaların karara bağlandığı odaların yeterli aydınlatılmaması, havalandırılmaması, kalem personelinin etkin ve verimli olmamasının işte aksamaya neden olması, çalışma ortamının yetersizliği, hiyerarşik yapıda kırılma, üstün desteklediği astın ortamı yönlendirme ve kontrol arzusu, gereksiz diyaloglar, otorite boşluğu, personelin her zaman için tetkik hakimine göre tercih edilmesi, kalem odasının ve personelinin yetersizliğinin işe olumsuz yansımaları, tebligat aşamasına kadar her dosyanın ağır sorumluluğu, başkan, üyeler ve tetkik hakimleri arasında bulunan statü farklılığının yarattığı diğer sorunlar, tetkik hakiminin raportör olarak görülmesi, mevcut yapılanmanın Weberyen katı hiyerarşik bir yönetim tarzını oluşturması nedeniyle orta ve alt düzeyde çalışanların kendilerini ifade edememelerinin yarattığı mutsuzluk, çalışmalar karşısında takdir edilme yerine önemsiz birçok nedenden dolayı haksız eleştirilere maruz bırakılma, Danıştay'ın değişik dairelerinde görev yapan tetkik hakimlerinin iş yükleri arasında bulunan dengesizlik, bilgisayarda karar yazan personelin az olmasının işi geciktirmesi gibi iş stresini artıran nedenler belirtmişlerdir.

TABLO 37				
Kendinizi genel olarak hangi ruh haline uygun görüyorsunuz? (tedirgin, huzurlu, güvenli, aceleci, mutsuz, güvensiz, değersiz vs.)				
Cevap:	Yanıtlamayan		Yanıtlayan	
	Sayı	%	Sayı	%
Unvan				
D. Üyesi (26)	8	30,7	18	69,3
D.Savcısı (12)	4	33,3	8	66,7
Kd. T.Hâkimi (5)	2	40	3	60
T.Hâkimi (92)	9	9,8	83	90,2
Belirtmeyen (10)	4	40	6	60
TOPLAM (145)	27	18,6	118	81,4

Ankete katılan 26 Danıştay üyesinden 18'i bu soruya yanıt vermiştir. Yanıt verenler kendilerini şu ruh halinde gördüklerini belirtmiştir: 1-Huzurlu, güvenli, 2- Huzurlu, güvenli, 3-Huzurlu, 4-Huzurlu, 5-Tedirgin, 6-Mutsuz, 7-Mutsuz, 8-Tedirgin, aceleci, mutsuz, 9-Tedirgin, aceleci, mutsuz, 10-Tedirgin, 11-Tedirgin, 12-Tedirgin, 13-Tedirgin, 14-Aceleci, mutsuz, 15-Aceleci, tedirgin, 16-Aceleci, tedirgin, 17-Tedirgin, aceleci, güvensiz, 18-Güvenli

Bu soru değerlendirilirken, ankete katılanlara ruh hallerini anlatmaları için verilen örneklerden huzurlu, güvenli seçenekleri olumlu, tedirgin, aceleci, mutsuz, güvensiz ve değersiz seçenekleri ise olumsuz seçenekler olarak alınarak değerlendirme yapılmıştır.

Bu soruya yanıt veren Danıştay üyelerinden yaklaşık %22'si ruh hallerini anlatmak için seçeneklerde yer alan olumlu örnekleri kullanırken, geriye kalan %82'si, olumsuz örneklerle ruh hallerini ifade etmiştir.

Ankete katılan 12 Danıştay savcısından 8'i bu soruya yanıt vermiştir. Yanıtlar şöyledir: 1-Huzurlu, 2-Aceleci, 3-Huzurlu, 4-Aceleci, 5-Aceleci, güvenli, 6-Tedirgin, mutsuz, 7- Gergin, iş yetiştirme kaygısı, 8-Tedirgin, güvensiz.

Soruya yanıt veren Danıştay savcılarında %25'i ruh halini olumlu bir örnekle anlatırken, %75', olumsuz bir örnekle anlatmıştır.

Kıdemli tetkik hakimlerinden 3 kişi bu soruya yanıt vermiş ve ruh hallerini; 1-Aceleci ve güvensiz, 2-Aceleci, 3-Tedirgin, aceleci olarak belirtmiştir. Soruyu yanıtlayan kıdemli tetkik hakimlerinin tamamı ruh hallerini olumsuz örneklerle ifade etmiştir.

Ankete katılan 92 tetkik hakiminden 83'ü bu soruyu yanıtlamıştır. Verilen yanıtlar içinde 31 kez aceleci, 42 kez tedirgin, 30 kez mutsuz, 22 kez güvensiz, 34 kez değersiz, 6 kez huzursuz seçenekleri işaretlenmiş, bunun yanında ruh halini 7 kişi stresli, 1 kişi yoğun, 3 kişi yorgun, 1 kişi öfkeli, 1 kişi şüpheli, 1 kişi kaygılı, 2 kişi gergin, 1 kişi endişeli, 1 kişi yakınlarına zaman ayıramama nedeniyle yaşanan suçluluk duygusu ifade etmiştir.

Buna karşın, ruh halini 4 kişi huzurlu, 2 kişi mutlu, 5 kişi de güvenli olarak belirtmiştir.

Görüldüğü üzere soruya yanıt verenlerden 11 kişi (oransal olarak yaklaşık %13) ruh hallerini olumlu bir nitelikle anlatırken, geriye kalanlar %87 oranında ruh hallerini olumsuz nitelendirmiştir.

Ankete katılan tetkik hakimleri yüksek oranda kendilerini, aceleci, tedirgin, mutsuz, güvensiz, değersiz ruh halinde görmektedir.

Ankete katılıp görevini belirtmeyen 10 kişiden 6'sı bu soruyu yanıtlamış ve ruh hallerini; 1-Güvenli, 2- Tedirgin, aceleci, 3-Değersiz, 4-Tedirgin, aceleci, mutsuz, değersiz, 5-Aceleci, 6-Tedirgin olarak belirtmiştir. Sadece bir kişi ruh halini anlatmak için olumlu bir nitelendirme kullanırken diğer beş kişi olumsuz nitelendirmeler kullanmıştır.

Bu soruyu yanıtlayan, Danıştay üyelerinin %82'si, Danıştay savcılarının %75'i, kıdemli tetkik hakimlerinin %100'ü, tetkik hakimlerinin %87'si ruh halini olumsuz nitelendirmeler ile ifade etmiştir.

Tetkik hakimlerinden bu soruya yanıt veren 34 kişinin, görevini belirtmeyenlerden ise 2 kişinin kendilerini değersiz gördüklerini belirtmeleri dikkate değerdir. Bu iki grup dışında diğer gruplarda ruh halini "değersiz" nitelendirmesiyle ifade eden çıkmamıştır.

Sonuç olarak ankete katılan Danıştay'da görev yapan yargıç ve savcılarının genelde ruh hallerinin tedirgin ve aceleci olduğu ve bunun da ağır iş yükünün ve çalışma ortamındaki olumsuzlukların ortaya çıkardığı bir sonuç olduğu söylenebilir.

TABLO 38								
Göreviniz stres yaratıyor mu? Neden? Örnek veriniz?								
Cevap:	Evet		Hayır		Bazen		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	19	73			2	7,7	5	19,3
D.Savcısı (12)	6	50	1	8,3	1	8,3	4	33,4
Kd. T.Hâkimi (5)	4	80					1	20
T.Hâkimi (92)	76	82,6	1	1,1			15	16,3
Belirtmeyen (10)	4	40	1	10			5	50
TOPLAM (145)	109	75,2	3	2,1	3	2,1	30	20,6

Ankete katılanların yaklaşık %75'i görevlerinin stres yarattığını belirtmiştir. Tetkik hakimlerinin yaklaşık %83'ü, kıdemli tetkik hakimlerinin %80'i, Danıştay üyelerinin %73'ü, Danıştay savcılarının ise %50'si görevlerinin stres yarattığını belirtmiştir.

Bu soru ankete katılan 30 kişi tarafından yanıtlanmamıştır. Bu soruya 115 kişi yanıt vermiş ve yanıt verenlerin yaklaşık %95'i de görevlerinin kendilerinde stres yarattığını ifade etmiştir.

İşlerinin kendilerinde stres yarattığını belirtenlerin neden stres yarattığına ilişkin gösterdiği sebepler şöyle özetlenebilir: iş yükünün fazlalığı, yargılamanın doğru, güvenli ve gecikmeden yapılması çabası, adaletin gecikmesi kaygısı, nitelikli iş çıkarabilmek için zaman ve donanımın yetersiz olması, yargı kararlarının çok tartışılması, kararın özüne inilmeden yanlı yorumların yapılması, Daire Başkanlığı görevi, yargılamanın doğasında stresin var olması.

Ancak şunu ifade etmek gerekir ki, görevin stres yaratmasının nedeni olarak en çok iş yükü, zamanın yetersizliği ve çalışma koşullarının olumsuzluğu gösterilmiştir.

Tetkik hakimleri üzerinde stres yaratan nedenler olarak en çok iş yükünün yanında heyet toplantıları, her hafta heyete girme zorunluluğu, dosya yetiştirme kaygısı, hata yapma korkusu, bütün sorumluluğun tek kişiye yüklenmesi, bir hafta içinde nitelik ve kapsamına bakılmaksızın belli sayıda dosya çözümleme zorunluluğu, yargıç teminatının bulunmaması, sağlık sorunu yaşanıldığında da aynı performansın beklenilmesi, işin önemine rağmen koşulların yetersizliği, saatlerce zaman ayrılarak incelenen bir dosyanın çok kısa bir sürede anlatılmasının istenilmesi gösterilmiştir.

TABLO 39						
Herhangi bir sosyal veya kültürel etkinliğe katılıyor musunuz? (sinema, tiyatro, spor vs.) Hangi sıklıkta?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	19	73,1	6	23,1	1	3,8
D.Savcısı (12)	8	66,6	2	16,7	2	16,7
Kd. T.Hâkimi (5)	2	40	3	60		
T.Hâkimi (92)	69	75	23	25		
Belirtmeyen (10)	10	100				
TOPLAM (145)	108	74,5	34	23,4	3	2,1

Ankete katılanların yaklaşık %75'i "herhangi bir sosyal ve kültürel faaliyete katılıyor musunuz?" sorusuna evet yanıtı vermiştir.

Soruya evet yanıtı veren 19 Danıştay üyesinin 9 kişisi haftada bir, 6 kişisi ayda bir, 3 kişisi ise yılda bir, 1 kişide yılda birden daha az sıklıkla, Danıştay savcılarında evet diyen 8 kişiden, 5 kişisi haftada bir, 3 kişisi ayda bir sıklıkla, kıdemli tetkik hakimlerinden evet yanıtı veren 2 kişiden biri haftada bir, diğeri ise ayda bir sıklıkla, tetkik hakimlerinden ise evet yanıtı veren 69 kişiden, 10'u haftada bir, 36'sı ayda bir, 17'si yılda bir, 4'ü ise bir yıldan daha az sıklıkla kültürel ve sosyal faaliyetlere katıldıklarını belirtmiştir.

Bu soruya evet yanıtı veren 108 kişiden 27'si yani %25'i haftada bir sıklıkla sosyal ve kültürel faaliyetlere katılabildiklerini belirtmiştir.

Adil yargılanma ilkesinin, adaletle karar verebilmenin ön koşulu, yargıç ve savcılarının yüksek bir mesleki donanuma ve entelektüel birikime sahip olmalarıdır. Tabloya bakıldığında ankete katılan yargıç ve savcılarının %74,5'inin sosyal ve kültürel etkinliğe katıldıklarını belirttiği görülmektedir. Ancak bu sorunun yanıtının değerlendirilmesinde asıl önemli olan hangi sıklıkla bu etkinliklere katılabildiğidir. Ankete katılanların ancak %25'inin haftada bir gibi bir sıklıkla sosyal ve kültürel etkinliğe katıldıklarını ifade etmelerinden, yargıç ve savcılarının mevcut çalışma koşulları altında bilim, kültür, sanat etkinliklerine zaman ayıramadığını göstermektedir.

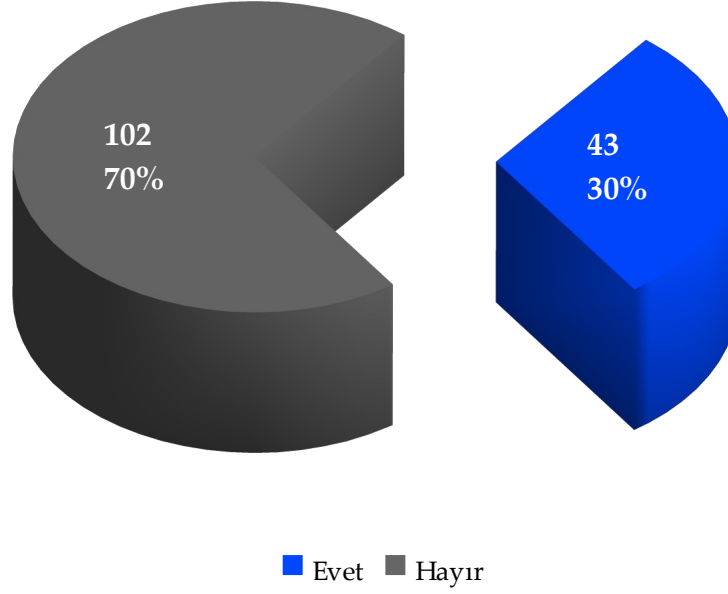
Danıştay üyelerinin yaklaşık %35'i, Danıştay savcılarının yaklaşık %42'si, kıdemli tetkik hakimlerinin %20'si, tetkik hakimlerinin ise yaklaşık %11'i haftada bir sıklıkla bu tür etkinliklere katılabildiklerini belirtmiştir.

TABLO 40						
Adli tatil süresini yeterli buluyor musunuz?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	8	30,9	17	65,3	1	3,8
D.Savcısı (12)	1	8,3	11	91,7		
Kd. T.Hâkimi (5)			5	100		
T.Hâkimi (92)	15	16,3	77	83,7		
Belirtmeyen (10)	1	10	9	90		
TOPLAM (145)	25	17,2	119	82,1	1	0,7

Anketi yanıtlayanların yaklaşık %83'ü adli ara verme süresinin yeterli olmadığını düşünmektedir. Bu oran kıdemli tetkik hakimlerinde %100, Danıştay savcılarında ise %92 oranındadır. Danıştay üyelerinde bu oran %66'ya gerilemektedir ki; adli ara verme süresinin yeterli olduğunu düşünen kurum çalışanları arasında en yüksek oran (%31) Danıştay üyelerine aittir.

2004 yılında yapılan değişiklik ile, adli ara verme süresi 35 gün olarak belirlenmiştir. Yargı organlarındaki artan iş yüküne kalıcı çözüm bulunması yerine; uzayan yargı sürecine neşter vurmamak(!) amacı ile getirilen adli ara verme süresinin kısaltılmasına ilişkin düzenlemenin, Danıştay'da 2004 yılında (70.000) olan derdest dava sayısının 2009 yılı sonunda (170.000)'e çıkmasına engel olamamış, ancak; Danıştay'da görevli yargıç ve savcıların yeterli olarak dinlenmelerine engel olmuştur. Yargıdaki çalışma koşulları gerçek anlamda iyileştirilmeden, sürekli uyuşmazlık üretmeye koşullanmış idarelerin hukuka bağlı idare olarak konumlandırılmaları ve yargı kararlarına uymaları sağlanmadan, adli ara verme süresinin kısaltılması ile sorunun çözümünün mümkün olmadığı görülmüştür.

TABLO 41				
Yargıçlar ve Savcılar Birliği (YARSAV) üyesi misiniz?				
Cevap:	Evet		Hayır	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	7	27	19	73
D.Savcısı (12)	4	33,3	8	66,7
Kd. T.Hâkimi (5)			5	100
T.Hâkimi (92)	32	34,8	60	65,2
Belirtmeyen (10)			10	100
TOPLAM (145)	43	29,6	102	70,4

Ankete katılanların yaklaşık %30'u YARSAV üyesidir. Buna bağlı olarak %70'i de YARSAV üyesi değildir. Ankete katılan kıdemli tetkik hakimlerinin %100'ü YARSAV üyesi değildir. Aynı şekilde görevini yazmamış olan 10 kişinin tamamı YARSAV üyesi değildir. Ankete katılan tetkik hakimlerinin yaklaşık %35'i YARSAV üyesidir. Bu oran Danıştay savcılarında %33, Danıştay üyelerinde ise, %27'dir.

Çalışma koşullarının iyileştirilmesine ilişkin çözüm önerilerinin sorulduğu soruya verilen yanıtlarda; Anketi yanıtlayan 145 kişiden 89'u(orsansal olarak %61,4) çalışma koşullarının iyileştirilmesine ilişkin olarak çözüm önerisinde bulunurken, 56 kişi(orsansal olarak %38,6) çözüm önerisinde bulunmamıştır. Danıştay üyelerinden 16 kişi, Danıştay savcılarında 6 kişi, kıdemli tetkik hakimlerinden 3 kişi, tetkik hakimlerinden 62 kişi, görevini belirtmemiş olanlardan 2 kişi çözüm önerisinde bulunurken; Danıştay üyelerinden 10 kişi, Danıştay savcılarında 6 kişi, kıdemli tetkik hakimlerinden 2 kişi, tetkik hakimlerinden 30 kişi, görevini belirtmemiş olanlardan da 8 kişi çözüm önerisinde bulunmamıştır.

Çalışma koşullarının iyileştirilmesine yönelik çözüm önerisinde bulunan 16 Danıştay üyesinin önerileri şöyle sıralanabilir; Daire sayısının arttırılması, üye ve tetkik hakimi takviyesi ile iş yükünün azaltılması, tetkik hakimlerinin bilgisayardan daha olanaklı faydalanmalarının sağlanması, alan çalışması sonuçlarının bilimsel yöntemlerle yorumlanmasının ve yayınlanmasının çözüm üretmeye katkı sağlayacağı, çözümünde başkalarına bırakmak yerine projelendirilip, karar mekanizmalarına sunmak ve takibini ısrarla sürdürerek gerçekleştirilmesi, yeni bir çalışma binası, adaletin hızlandırılması için yasal düzenleme ve rantabl çalışma yollarının acilen araştırılması, öncelikle tetkik hakimlerinin en fazla iki kişi olarak odayı paylaşması gerekirken, bu sayının üç ve daha çok olması, dosya sayısı fazlalığı, meslek mensubu sayısına karşılık Danıştay hizmet binasının alan, yükseklik, statik dayanırlık durumu ve kent içerisinde bulunduğu yer itibariyle güvenlik sorunu yarattığından bu sorunların giderildiği yeni bir binaya taşınması, yeterli sayıda klima alınması, İdari Dava Daireleri Kurulunun yeniden yapılandırılması, sosyal faaliyetlerin geliştirilmesi, Danıştay'da bakılacak dava sayısının azaltılarak Bölge İdare Mahkemelerinde itiraz olanağının getirilmesi, terfi sisteminin adil ve düzenli olması, bilgisayar ve yabancı dil eğitiminin geliştirilmesi, lojman sayısının artırılması, yargıç güvenliği ve yargı bağımsızlığının tam anlamıyla sağlanması, uyuşmazlık yaratan idarelerin az sayıda uyuşmazlık yaratacağı yasal düzenlemelerin yapılması, daha az sayıda dosya ile daha sağlıklı karar verilebilecek düzenlemelerin yapılması, adil ücret sistemi, yargı bağımsızlığını sağlayacak yargı reformunun yapılması, nitelikli personel, iş akışını azaltacak alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının geliştirilmesi, Danıştay'ın gerçek anlamda temyiz mahkemesi işlevini yapabileceği düzenlemelerin yapılması, af, dava açma süresi, zamanaşımı gibi tespiti kolay olan davalar ile

ilgili olarak mahkemelerde tek hakim, Danıştay'da her ay nöbetçi bir üye tarafından karar verilebilecek düzenlemenin yapılması, yargıç ve savcıların kendilerine zaman ayırabilecekleri iş yükünün sağlanması.

Danıştay savcılarında çalışma koşullarının iyileştirilmesine dair çözüm önerisinde bulunan 6 kişinin önerileri de şöyle özetlenebilir: Dairelerin çalışma konularının bölünmesi, yeni ve modern bir binada çalışma ortamının yaratılması, dosya sayısının azaltılması, her yargıç ve savcının tek kişilik odalarda çalışmasının sağlanması, dosya dolabı, yeterince koltuk ve sandalye alınması, iyi aydınlatılmış çalışma odalarının yapılması.

Çözüm önerisinde bulunan 3 kıdemli tetkik hakiminin önerileri de şunlardır: çalışma ortamının daha iyileştirilmesi için yeni bir binaya taşınmasının zorunlu olduğu, yargıç ve savcıların tamamına bağımsız oda verilmesi, aylık incelenecek dosya sayısının kişi başına yirmili rakamlara düşürülmesi, kurumsal bütünlük içinde adil, dengeli, uzmanlaşmaya dayalı görev dağılımı, yurt dışı ve yurt içi mesleki etkinlikler, kurumsal kültürü geliştirici çalışmaların yapılması, uygun çalışma odası ve donanım.

Görevini belirtmemiş olup da çözüm önerisinde bulunan iki kişinin çözüm önerileri; Danıştay binasının öncelikli olarak yapılması, Daire ve tetkik hakimi sayısının artırılması, bunun içinde öncelikle yeni bir binaya taşınması ve Dairelerin görev dağılımının adil olarak yapılması suretiyle iş yükü dağılımı açısından daireler arasındaki eşitsizliğin giderilmesi olarak özetlenebilir.

Danıştay tetkik hakimlerinden çözüm önerisinde bulunan 62 kişinin çözüm önerileri ise şöyle özetlenebilir: dosyaları tasnif için odalarda yeterli sayıda dolap bulundurulması, bilgisayar ve bilgi akış sisteminin iyileştirilmesi, sağlık biriminde gerekli uzman doktorların bulundurulması, temizliğin daha düzgün yapılabilmesi için gerekli tedbirlerin alınması, her odada klima bulundurulması, Bölge İdare Mahkemelerine yetki devri, yeterli sayıda daire kurulması, tetkik hakimi sayısının artırılması, karar yazımında yetkin personel görevlendirilmesi, rahat çalışma ortamı sağlayacak tek kişilik oda tahsisi, görev süresinin 8 saat olduğu göz önünde bulundurularak iş yükünün azaltılması, mesleğin özel bilgi gerektirmeyen işlerinin diğer personele gördürülmesi, hizmet içi eğitime ağırlık verilmesi, tetkik hakimlerinin yurtdışına gönderilerek etkileşimde bulunmalarının sağlanması, idareler ile sorunların tartışıldığı interaktif buluşmalar yapılması, her tetkik hakimine çok iyi derecede

yabancı dil kullanabileceği şekilde yurt içi ve yurt dışı eğitim verilmesi, öğle arasında spor yapılabilecek ortamın yaratılması, dosya sayısını azaltacak yasal düzenlemenin bir an önce çıkarılması, yeni bir binaya taşınması, medyadan yargıya yönelik saldırılara karşı gereken yanıtların gecikmeksizin verilmesi, yargıya güveni artıracak çalışmalar yapılması, yargıç ve savcıların kendilerine ve ailesine zaman ayırabileceği bir iş yükünün yaratılması, üç yılda bir her yargıcın hizmet içi eğitime alınması, dosya çözümünde gerekli olan mevzuata kolay ulaşım, her yargıca ses yalıtımı iyi olan bir oda verilmesi, adli ara verme süresi içinde tatil yerine yılın değişik dönemlerinde izin kullanılabilmesi, daha iyi organizasyon ve daha fazla demokrasi, istinaf mahkemeleri yoluyla Danıştay'da çözümlenen dava sayısının azaltılması, yeni daireler kurulması, bilgiye erişim sisteminin geliştirilerek bilgiye erişimin kolaylaştırılması, yardımcı hizmetli sayısının artırılması, dosya sayısının azaltılarak mesleki araştırma olanaklarının sunulması, çalışma odalarının tek kişilik olması, dosya sayısının makul düzeyde tutulması, kalem personeline yeterli eğitimin verilmesi, geleceğin planlanması, çalışma ortamının gürültüsüz olması, bilgisayara Word programının yüklenmesi, Dairelerin görev dağılımının eşit bir şekilde belirlenmesi, teknolojiden yararlanma olanağının artırılması, bilgisayarda daha önce verilen kararların aranmasında gelişmiş programların kullanılması, Danıştay dışından da Danıştay Bilgi Bankasından karar örneklerinin görülebilmesi, müzakerelerin iki haftada bir yapılması, Danıştay üyelerinin öncelikle karşı oy olmak üzere karar yazım sürecinde katkılarının sağlanması, iş odaklı çözüm yerine insan odaklı çözümlerin tercih edilmesi, her odaya bir kütüphane, meslektaş dayanışmasının artırılması için çalışma yapılması, acil işler dahil haftada 10 konu üzerinde çalışılması, adli ara verme süresinin uzatılması, görev tanımlamalarının tam olarak yapılması, çalışanların seçiminde titiz eleme ve iyi eğitim, yargıç ve savcıların mali sıkıntılarının giderilmesi, Danıştay'da halkla ilişkiler ve strateji birimlerinin kurulması, aksaklıkların bu birimlere iletilmesi, açık algılı ve pratik çözümler bulan yöneticilerin görevlendirilmesi, zayıflayan kurum bilincinin güçlendirilmesi, objektif terfi kriterleri, insanların iyi niyetle birbirlerini anlayarak çalışmalarının işi kolaylaştıracağı bilincine varılması, tetkik hakimlerinin de "hakim" oldukları ve yazdıkları taslak metinlerinde bir hakim tarafından yazıldığı konusunda üyelerin bilinçlendirilmesi, çalışma saatlerinin esnetilmesi, adli ara verme süresinin 60 güne çıkartılması, yıl içerisinde hakimin uygun göreceği zamanlarda iki kez izin

kullandırılması, tetkik hakimlerine dizüstü bilgisayar verilerek evde karar yazmalarını sağlayacak bilgisayar sisteminin kurulması, her açıdan donanımlı tetkik hakimi olabilmek için gerekli olan eğitim koşulları, yabancı dil kursları ve yurt dışına gönderilme imkanının tanınması, tetkik hakimlerine doğum sonrası bir yıl ücretli izin hakkı tanınması, Devlet Memurları Kanununda düzenlenen 10 günlük mazeret izninin her tetkik hakimince istenildiği zaman kullanabileceği şekilde verilmesi, katı hiyerarşik yapılanma ile kıdemli yargıç ve savcılar ve Adalet Bakanlığının denetim ve gözetimine son verilmesi, YARSAV tarafından meslek içi eğitim programları düzenlenmeli, paralı olan bu programların üniversiteler ile işbirliği içinde ve sertifika verilecek şekilde yapılması, Danıştay'ın yargıç ve savcılarını yurt dışına göndermesi konusunda bir program yapılması, eğitim, görgü ve bilgiyi artıracak bu programların her yıl uygulanması, uygar ülkeler ile yargıç değişim programının yaşama geçirilmesi, bunun yasal ve fiili altyapısının oluşturulması, ulusal veya uluslararası sanal kütüphane ve veri tabanlarına üye olunarak çalışanların enternasyonal bilgi ihtiyaçlarının karşılanması, kurumda okul ve kreş bulunmadığından her türlü eğitim kurumunda öncelik, kontenjan ve maddi desteğin sağlanması, doğum, ölüm, evlilik, hastalık gibi tamamen insani durumlarda mazeret göz önünde bulundurularak buna göre iş verilmesi, lojman tahsisi, sosyal, kültürel ve sportif aktivitelere zaman bırakılması, kütüphaneye daha fazla sayıda kitap alınması ve kütüphanede çalışma ortamının iyileştirilmesi, yükselmenin objektif kriterlere bağlandığı bir terfi sistemi, terfide kariyer, kıdem ve liyakate önem veren bir sistemin kurulması, hakimlere yardımcı olacak hukuk fakültesi mezunu personel istihdamı, temyiz aşamasında yürütmenin durdurulması istemine olanak veren yasal düzenlemenin kaldırılması, yeterli sayıda nitelikli memur ve yardımcı personel istihdam edilmesi, internet erişiminin sınırlandırılmaması, tetkik hakimlerinin de kalem personeli üzerinde etkin olabileceği organik bağın oluşturulması, yargı kararlarının idarelerce gecikmeksizin uygulanmasının sağlanması, düzenleyici işlem ile ilgili verilen bir iptal kararının davacı ile aynı konumda bulunan diğer kişilere de uygulanmasının sağlanması, idare ve vatandaşların iş yükünü artıracak şekilde dava açılmasına neden olan davranışlardan uzak durmaları konusunda bilinçlendirilmesi, çalışmanın, üretmenin objektif olarak değerlendirildiği bir terfi sisteminin getirilmesi, idarelerin hukuka bağlı ve hukukun üstünlüğünü gözetilen idari işlem tesis etmelerinin idari yargıya da makul sayıda iş olarak yansıtılmasının göz önünde

bulundurularak idari ajanlara gerekli eğitimin verilmesi, Bakanlıkların ve Genel Müdürlüklerin kamu görevlileri ve diğer konulardaki hizmet içi eğitim çalışmalarında yargıç ve savcı görevlendirilmesi uygulamasına son verilmesi, iş standardizasyonu belirlenerek her yıl itibariyle yeterli sayıda hakim görevlendirilmesi, Daire Başkanı ve üyeler karşısında yeterli güvencenin sağlanması olarak belirtilmiştir.

SONUÇ

Bir ülkede adalet ve yargı sisteminin bozulması, bireylerin özgürlükleri ve toplumsal düzeni tehlikeye düşürür. Bu bakımdan adalet, Devletin temelidir. Bu temel bir kez bozuldu mu, bunu tekrar tesis etmek sanıldığından çok daha zordur. Ülkemizde yargının sorunları her geçen gün artmakta ve yargıç ve savcılarla birlikte diğer yargı çalışanları bu sorunlarla boğuşarak yargı hizmetini vermeye çalışmaktadır.

“1944 yılının ilk 6 ayında Temyiz Mahkemesi kalemlerinde numara alan dava dosyası sayısı 49 bin 114’ü bulmuştur. Bu tempoya göre bütün seneye ait toplamın yüz bine varacağı şüphe götürmez. Senenin tatil günleri ve dairelerin duruşma zamanları ile umumî heyet toplantıları ve müzakere müddetleri istisna olunursa beher temyiz hâkimi için her çalışma gününde ne kadar dosya tetkiki icap edeceğini anlamakta güçlük çekilmez”¹

“Davaların gecikmesinde tek etken hâkimler değildir. Mahkeme ve hâkim sayısının az, dava sayısının çok olması, bazı hâkimlerin ağır iş yükünü taşıyamaması iş yükü nedeniyle kendilerini yenileyememesi, davanın uzamasında yararı olan taraf ve vekillerinin, bu amaca yönelik olarak usul hükümlerini zorlaması, bilirkişilerin hızlı çalışmaması gibi sebepler davaların uzamasına sebep olmaktadır.”²

“Ülkemizde ne yazık ki, dava ve yargılama sürelerini hızlandırma konusunda çalışmalar usul ve yasa değişikliği ile sınırlı kalmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında tüm zorluklara ve olanaksızlıklara rağmen bütçeden yargıya ayrılan payın bugünün 4-5 katı olduğu bilinmektedir. Bu koşullarda ileri gitmesi beklenen yargı hizmetinin mevcut durumunu bile sürdürmesi güçlüğüle sağlanabilmektedir....Toplumun ekonomik, siyasal ve sosyal yapılaşmasındaki gerileme ve kargaşa yargıyı kaçınılmaz biçimde olumsuz etkileyecektir. Yargı mensuplarının kişisel özverileri ile bu sorunun çözülebilmeye olanağı bulunmamaktadır. Yargıya yatırım sonuçta topluma “adalet” olarak dönecektir. Diğer erklere göre kaynak kullanımında kıyaslanmayacak ölçüde geride bulunan yargı için yeterli olanak sağlanmasında zorunluluk vardır.”³

“1990 yılında Danıştay’da 34 bin 818, Bölge İdare ve İdare ve Vergi Mahkemelerinde 147 bin 771 olan dava ve iş sayısı 2000 yılında Danıştay’da 67 bin 167, Bölge İdare ve İdare ve Vergi

¹ Yargıtay Başkanı Halil ÖZYÖRÜK’ün 1944-1945 Adli Yıl açılış konuşmasından

² Yargıtay Başkanı Osman ARSLAN’IN 2006-2007 Adli Yıl açılış konuşmasından

³ Yargıtay Başkanı Hasan Gerçeker’in 2009-2010 Adli Yıl açılış konuşmasından

Mahkemelerinde 145 bin, 2007 yılında ise, Danıştay'da 112 bin 238, Bölge İdare ve İdare ve Vergi Mahkemelerinde 306 bin 367'ye ulaşmıştır. Şu anda yanılmıyorsam 145 bin dava ile Danıştay'da iş yükü artmıştır. Görüldüğü gibi İdari Yargıda özellikle Danıştay üzerindeki iş yükü oldukça artmıştır. Her yıl daha fazla uyuşmazlığın karara bağlanmasına yönelik gayretlere rağmen iş ve dosya birikimi giderilememekte, dosyaların çoğu zaman arzu edilen tarihte sonuçlandırılması sağlanamamaktadır. İlk derece yargı yerlerinin gerek maddi olay, gerekse hukuka uygunluk denetimi bakımından iyi inceleme yapmaları ve isabetli karar vermeleri temyiz mercilerinin iş yükünü giderilmesi ve en önemlisi bireyin hukukunun korunması bakımından önem arz etmektedir.”⁴

“100 bin kişiye düşen yargıç sayısı Almanya’da 23,5; İngiltere’de 16,6; Yunanistan’da 28,4 iken bu rakam Türkiye’de 9...-Bir hakimin bakacağı iş Avrupa ortalamasında 200 iken bu rakam Türkiye’de 1.078...”⁵

Yukarıda Yargıtay Başkanlarınca Adli Yıl açılışında yapılan konuşmalardan ve Danıştay Başkanınca İdari Yargının kuruluşu nedeniyle düzenlenen sempozyumda yapılan konuşmadan ve Adalet Bakanınca bütçe görüşmesi sırasında yapılan konuşmadan bölümler yer almaktadır. Bu konuşmalardan da görüleceği üzere, yargıdaki iş yükü ve çalışma koşulları sorunu 1940’lı yıllardan beri gündemde olan ve günümüzde hala çözüme kavuşturulamamış kemikleşmiş bir sorun olmaya devam ettiği gibi iş yükünün ağırlığını ortaya koyan rakamlar giderek yükselmekte ve adalet terazisini daha da zorlar hale gelmektedir.

Kuşkusuz demokratik bir topluma ulaşmanın en önemli yollarından biri bağımsız, süratli ve adil yargılanmayla bütünleşmiş bir yargı hizmetidir. Adil yargılanmanın gerçekleşmesi için yargının bağımsızlığının sağlanması kadar çalışma koşullarının iyileştirilmesiyle iş yükünün azaltılmasının da önemli olduğu düşünülmektedir.

Ülkemizde yargıyla ilgili sorunlar temelinde pek çok çevrede konuşulan ve bu çevrelerce de günümüzde yargının en önde gelen sorunlarından biri olduğu kabul edilen olumsuz çalışma koşulları ile iş yükünün yargının en önemli aktörleri olan yargıç ve savcılar üzerinde ne gibi olumsuz etkiler yarattığı, çalışma ve özel yaşamlarının, sağlıklarının nasıl etkilendiğini görmek için bu anket çalışması yapılmıştır.

⁴ Danıştay Başkanı Mustafa Birden’in İdari Yargının Kuruluşunun 27. Yıl Dönümü nedeniyle düzenlenen sempozyumda yaptığı konuşmadan. 31.12.2009 tarihi itibarıyla bu sayı yaklaşık 170.000’dir.

⁵ Adalet Bakanı Mehmet Ali Şahin’in 2009 Yılı Bütçe görüşmelerinde yaptığı konuşmadan

Adalet Bakanının Meclis konuşmasında verdiği rakamlardan da görüldüğü üzere Türk yargıç ve savcılar Avrupa ülkelerindeki yargıç ve savcılara göre çok daha ağır bir iş yükü altındadır. Yargı hizmeti bu ağır iş yükü altında verilmeye devam etmektedir, ancak yargıç ve savcılar bunun için özel yaşamlarını, sağlıklarını feda etmektedirler. Bu anket çalışmasının sonuçları da bunu açıkça ortaya koymaktadır.

Yukarıda aktardığımız Danıştay Başkanı Mustafa Birden'in İdari Yargının 27. Kuruluş Yıldönümü nedeniyle düzenlenen sempozyumda yaptığı konuşmasında da belirttiği üzere, Danıştay'da 2000 yılında 67 bin 167 olan dava sayısı, 2009 yılında 145 bine ulaşmıştır. Bu sayı 2009 yılı sonunda yaklaşık 170.000'dir.⁶ Danıştay'ın 22 yıllık sürede iş yükünde yüzde 395'lik bir artış vardır. Bu ağır iş yükünün altında olan Danıştay'da görevli yargıç ve savcılar, fiziki ortam, personel ve diğer teknik ve alt yapı eksikliği gibi yetersizlikler de eklendiğinde oldukça elverişsiz olan bu koşullardan beden ve ruh sağlıklarının nasıl etkilendiği bu çalışmayla ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anketimizin değerlendirme bölümünde ayrıntılı olarak açıkladığımız üzere Danıştay'da görevli yargıç ve savcılar sağlıkları pahasına çalışmaktadırlar. Ankete katılan yargıç ve savcılar yüzde 91'i mesleklerinin sağlıkları açısından orta veya yüksek düzeyde risk oluşturduğunu düşünmekte, yüzde 70'e yakını da meslekleri ilgili olduğunu düşündükleri bir hastalıklarının olduğunu, yüzde 75'i görevlerinin kendilerinde stres yarattığını ifade etmektedir. Ankete katılanlar ruh hallerini yüzde seksenlere yakın oranlarda tedirgin, aceleci, mutsuz ve güvensiz olarak belirtmiştir. Sağlıkları meslekleri nedeniyle önemli bir tehdit altında olan Danıştay'da görevli yargıç ve savcılara sağlık kurumlarından öncelikli yararlanabilip yararlanamadıkları sorulduğunda ise ankete katılanların ancak yarısı öncelikli yararlanabildiklerini belirtmiştir.

Anketimizin diğer bir sonucu Danıştay'da görevli yargıç ve savcılar neredeyse uyku dışında zamanlarının tamamını çalışmaya ayırmak zorunda kaldıklarını göstermektedir. Ankete katılanların sadece yüzde 22'si günde sekiz saat çalıştığını belirtmiş, geriye kalan yüzde yetmiş sekiz dokuz ila 12 saat veya 12 saatten fazla çalıştığını, yüzde seksen sekizi hafta

⁶ Danıştay'da karara bağlanan dosya sayısı 2005 yılında yaklaşık 68.000 iken, 2009 yılında yaklaşık 106.000 olmuştur. Ocak 2006'ya devreden dosya sayısı yaklaşık 82.000, Ocak 2010'a devreden dosya sayısı ise yaklaşık 170.000'dir.(Danıştay Dava Daireleri İstatistiği) 2005–2009 yılları arasında her yıl karara bağlanan dosya sayısı artış gösterdiği halde devreden dosya sayısı 2006–2010 arasında %100'den fazla artmıştır.

sonu çalıştığını, yüzde seksen yedisi işlerini eve taşıdıklarını, yüzde seksen üçü ailelerine yeterli zaman ayıramadığını belirtmiştir.

Ankete katılanlara bir haftada incelemek ve/veya çözüme kavuşturmak zorunda oldukları dosya sayısı sorulduğunda sadece yüzde dokuzu, incelemek ve/veya çözüme kavuşturmak zorunda oldukları dosya sayısını 0-10 seçeneğini işaretleyerek belirtmiştir. Ankete katılanların yüzde doksan birinin incelemek ve/veya çözüme kavuşturmak zorunda oldukları dosya sayısını 10-20, 20-40, 40'dan fazla seçeneklerini işaretleyerek yanıtladığı göz önüne alındığında, bir yıl içerisinde bakılması gereken dosya sayısı Adalet Bakanınca belirtilen istatistiki rakamların çok üstüne olduğu ve iş yükünün kaldırılamayacak düzeyde olduğu ortaya çıkmaktadır. Yargıç ve savcıların büyük özverileri çözüm bekleyen dosya sayısını azaltamamıştır. Yukarıda dipnot 6'da verilen istatistikî bilgiler yargısal faaliyetin olağanüstü gayretini de aşan idari uyuşmazlık artışını göstermektedir. Hukuka bağlı idare anlayışını sağlayacak idari reform gerçekleştirilmeden yargı organı ile ilgili düzenlemelerin tek başına idari yargıda iş yükü sorununu çözemeyeceği düşünülmektedir.

Yargıda artan iş yükü dinlenme süresinin de uzunluğunu gerektirmesine rağmen 14 Temmuz 2004 tarih ve 5219 sayılı Yasayla adli ara verme süresi yargıç ve savcılarının hiçbir şekilde düşüncesi alınmadan 1 Temmuz -1 Ekim tarihleri arasında tatil yapan Yasama organı tarafından 10 gün kısaltılmıştır. Ankete katılan Danıştay'da görevli bulunan yargıç ve savcılarının yüzde seksen üçü adli ara verme süresinin yeterli olmadığını düşünmektedir. Ağır bir iş yükü altında olan yargıda, yargıç ve savcılar adli ara verme süresi 45 gün iken de bu sürenin tamamında tatil yapamazken, şimdi 35 günlük adli ara verme süresiyle yargıç ve savcılarının fiilen kullanabilecekleri izin süresi Yasama organına göre çok daha az olduğu gibi Devlet memurlarından da az duruma getirilmiştir. Yargı, bir güç olması nedeniyle yargıç ve savcılarının Devlet memurlarından farklı çalışma koşullarına sahip olması yadırganacak bir durum değil, işin özü ve gereğidir. Her zaman yakınılan konu, yargıçların memurlaşmaları ya da memurlaştırılmalarıdır. Çünkü, yargıçlık ile memurluk bağdaşmayan iki kavramdır.⁷

Bu kadar ağır iş yükü altında olan yargıç ve savcılar ne yazık ki, mesleki ve kişisel gelişimlerine de zaman ayıramamaktadır. Ankete katılanlara yabancı literatür ve yargılama sistemlerini izleyebilecek düzeyde yabancı dil bilip bilmedikleri sorulduğunda sadece yüzde

⁷ <http://www.abchukuk.com/makale/araverme.doc>

on dördü bu düzeyde yabancı dil bildiklerini belirtmiştir. Yargıç ve savcılarının mesleki gelişimlerinde iş yükünün normalleşmesi kadar görev yaptıkları kurumca sağlanan olanaklar da etkili olmaktadır. Ankete katılan yargıç ve savcılardan yurt dışına eğitim amacıyla gönderilenlerin oranı yüzde on üçtür. Kurumlarca yurt içi ve dışı eğitim olanakları sağlanmasında ise maddi kaynaklar belirleyici olmaktadır. Ülkemizde yargıya bütçeden ayrılan payın yargısına gereken önemi vererek demokrasisini oturtmuş ülkelere göre oldukça az olduğu bilinen bir gerçektir. Yargıç ve savcılarının sosyal ve kültürel etkinliklere katılabilme sıklıkları da oldukça alt düzeydedir. Ankete katılan yargıç ve savcılarının ancak yüzde yirmi beşi haftada bir sıklıkla bir sosyal kültürel etkinliğe katılabilmektedir.

Yargıdaki fiziki ve teknik yetersizlikler de adalet hizmetinin daha iyi ve süratli sunulmasını engellemektedir. Yargı hizmetinin yürütüldüğü binalar ülkenin hukukunun üstünlüğüne ve adaletin sağlanmasına verdiği önemin somutlaştığı yapılardır. Ancak her birinde “adalet devletin temelidir” yazan ülkemizdeki adliye binaları, böyle bir mesajı vermekten çok uzaktır. Ülkemizde pek çok yerde fiziksel koşullar itibarıyla ihtiyaca cevap vermekten uzak, geçici çözümlerle alelacele bulunmuş, iş hanlarından bozma sürekli tadilata ihtiyaç gösteren, başta güvenlik olmak üzere sağlık, elverişlilik, ulaşılabilirlik gibi asgari özellikleri taşımayan binalar adliye ve mahkeme binaları olarak kullanılmaktadır. Otoparkı olmayan, tuvaletleri çalışmayan, deprem riskini karşılamayan, yeterli sayıda odası bulunmayan, havalandırmasız, ısıtma elemanları arızalı, camı penceresi kırık, rutubet kokan binalarda adalet dağıtılmaya çalışılmaktadır.⁸

Anketimizin sonuçları Danıştay’da görevli yargıç ve savcılarının fiziki ortam yönünden de oldukça elverişsiz koşullarla karşı karşıya bulduklarını göstermektedir. Ankete katılan yargıç ve savcılarının yüzde yetmiş beşi odalarını bir veya daha fazla sayıda yargıç ve savcıyla paylaştıklarını, yüzde seksen dokuzu çalışma ortamlarının sıcak, soğuk, gürültü ve toz gibi dış etkenlerden yalıtılmadığını, yüzde doksan dördü dosyaların çalışma alanlarını işgal ettiğini, yüzde ellisi kurumdaki güvelik önlemlerinin yetersiz olduğunu, yüzde yetmiş beşi temizlik hizmetlerinin yetersiz olduğunu, yüzde yüze yakını otoparkın yetersiz olduğunu belirtmiştir. Görüldüğü üzere Danıştay’da görevli yargıç ve savcılar en az iki kişinin oturduğu, dosyaların çalışma alanlarını işgal ettiği, yeterince temizlenmemiş, tozlu gürültülü odalarda oturarak,

⁸ Nilüfer Çelikler, “İstanbul’daki Adliye Binaları”, *Günüşği Dergisi*, 20. Sayı.

güvenliği ve otoparkı yetersiz olan bir binada görev yapmaktadırlar. Türk Danıştay'ı 2009 yılında, 1976 yılında hizmete giren binada ağır ve olumsuz koşullarda hizmet vermeye çalışmaktadır. 2009 yılı sonunda yaşanan olumlu bir gelişmeyle Danıştay'ın yeni hizmet binasının temeli atılmıştır. Hizmet binasının temel atma töreninde Danıştay Başkanı Mustafa Birden tarafından yapılan konuşmada fiziki çalışma ortamının yargı hizmetinin sağlıklı bir şekilde sunulmasındaki önemine değinilmiştir.⁹

Bu anket çalışmamızla bütün ülkenin malumu olan yargıdaki ağır işyükü ve olumsuz çalışma koşullarıyla ilgili olarak alana inerek, "Yargı kararlarıyla konuşur" söylemiyle çalışma koşulları ve aşırı iş yükü karşısında da suskunluğa mahkum edilmiş olan iş yükünün altında ve olumsuz koşulların içinde olan yargıç ve savcılara söz vermek istedik. Bunun sonucunda gördük ki, sağlıkları pahasına çalışan, bütün hayatları mesleki çalışmaları olan, ailelerine zaman ayıramayan, sosyal ve kültürel faaliyetlere katılamayan, 3-4 kişinin oturduğu, dosyaların işgali altında olan, tozlu, gürültülü, yeterince temizlenmeyen odalarda çalışan Danıştay'da görevli Türk yargıç ve savcılar, aceleci, tedirgin ve mutsuz bir ruh haliyle yılda 125.000'e yakın dosyayı inceleyip karara bağlamaya çalışmaktadırlar.

Daha önce de belirttiğimiz üzere yargıdaki iş yükü ve çalışma koşullarına ilişkin bu sorunlar çözülmedikçe adil yargılanmanın ülkemizde hayata geçirilmesi olanaklı değildir. Bu sorunların nasıl çözüleceği konusunda kuşkusuz ilk önce düşüncelerine başvurulması gerekenler yargıç ve savcılar ile diğer yargı çalışanlarıdır. Anket çalışmamızın değerlendirme bölümünde ankete katılan yargıç ve savcıların çözüm önerilerini özetlemeye çalıştık. Biz yargıç ve savcıların bu konudaki fikirleri alınmadan sorunların çözümünün olanaklı olamayacağını düşündüğümüz gibi bu sorunun uzun yıllardır kronikleşmiş ve çözümsüz kalmasında da yargının asıl aktörleri olan yargıç ve savcılarının konunun dışında tutulmalarının

⁹ "Yargı hizmetinin hızlı ve verimli sunulmasında etkili olan öğelerden birinin de tüm personele çağın gereklerine uygun, sağlıklı ve donanımlı çalışma ortamlarının sağlanmasıdır. 'Medeni ve gelişmiş dünya ülkelerinde yargıya verilen önemin, duyulan saygının göstergesi olarak en ihtişamlı binalar, çağdaş olanaklar yargının hizmetine sunulmuş, devlet imkanlarından yararlanmada yargıya önem ve öncelik verilmiştir. Bu kapsamda, adalete ve yargıya yapılan harcamanın, bireyin hak ve özgürlüklerinin güvence altına alınmasına, toplumsal huzura, barışa ve dolayısıyla da devletin ve milletin geleceğine yapılan yatırım olduğunu düşünmekteyiz.'" Danıştay Başkanı Mustafa Birden'in 14.12.2009 tarihinde yapılan Danıştay binası temel atma töreninde yaptığı konuşmadan.

etkili olduğunu düşünürüz. Bu çalışmanın yapılmasındaki en temel amaç da, yargıç ve savcıların kendi yaşadıkları sorunları ve çözüm önerilerini öğrenerek sorunların çözümüne katılmalarını sağlamak yanında yargının sorunlarının çözümünün yargıç ve savcılar ile diğer yargı çalışanlarının dahil edildiği bir süreçle olanaklı olabileceğine dair kamuoyuna mesaj iletmeğdir.